

Foto's cover, pagina's 27, 28, 29: ©Isabelle Pateer, Otherweyes

CARITAS VLAANDEREN : SOLIDARITEIT EN ZORG IN BEWEGING

OPDRACHTVERKLARING

1. Caritas Vlaanderen

is een brede beweging van mensen en initiatieven die, samen met de meer dan 150 andere lidorganisaties uit het wereldwijde Caritasnetwerk, meewerkt aan “een wereld van rechtvaardig -heid, vrede, waarheid en solidariteit; een wereld die niet langer gekenmerkt wordt door uitsluiting en discriminatie, onverdraagzaamheid en mensonterende armoede; een wereld waarin de waardigheid van elke mens vooropgesteld wordt en waarvan de rijkdommen onder allen gedeeld worden; een wereld waarin zorg gedragen wordt voor de schepping ten voordele van de generaties en de gemarginaliseerden opnieuw hoop wordt geboden en waarin zij hun mens-zijn, geïntegreerd in de ruimere gemeenschap, ten volle kunnen beleven” (*Caritas Internationalis, Opdrachtverklaring, 1977*).

2. Caritas Vlaanderen

doet dit op het vlak van de gezondheidszorg, de welzijnszorg, de binnen- en buitenlandse solidariteit en het vrijwilligerswerk. Binnen het kader van een snel veranderende en complexer wordende maatschappelijke omgeving, die gekenmerkt wordt door economische rationaliteit, door technologische evolutie, en door processen van individualisering en globalisering, blijft ze de mens centraal stellen. Ze doet dit zowel in de solidariteit met de noodlijdende medemens in binnen- en buitenland, als in het tegemoet komen aan de noden van de zwakke gebruiker, patiënt of bewoner in voorzieningen van welzijns- en gezondheidszorg.

3. Caritas Vlaanderen

neemt dit engagement op zich, vanuit een christelijke mens- en maatschappijvisie, die gebaseerd is op het evangelie en haar wortels vindt in het leven en handelen van Jezus van Nazareth.

Ze geeft op die manier mee gestalte aan Jezus’ basisopdracht van solidaire naastenliefde voor de kerk en de ganse christelijke gemeenschap.

4. Caritas Vlaanderen

rekent daarvoor op de inzet van vele tienduizenden personeelsleden, werkzaam in meer dan duizend voorzieningen, en van vele duizenden vrijwilligers, en motiveert hen ook daartoe. Het internationale netwerk waartoe ze behoort, stelt haar in staat om dit gezamenlijk gedragen project van een solidaire samenwerking ook ter sprake te brengen op de fora van de Europese Unie en de Verenigde Naties.

5. Caritas Vlaanderen

biedt aan haar leden een forum en aangepaste structuren om de gemeenschappelijke werking ter sprake te brengen en om met elkaar te overleggen hoe men de eigen opdracht best concreet gestalte kan geven. Dit behelst o.m. het voortdurend evalueren en kritisch bevragen van het beleid, het uitwerken van toekomstgerichte en innoverende concepten, en het opkomen voor haar doelgroepen bij de overheid.

6. Caritas Vlaanderen

verwezenlijkt haar opdracht in een pluralistische samenleving. Zij wil, vanuit haar eigen inspiratie en haar opdracht van solidaire naastenliefde, in een open geest het gesprek voeren met de andere actoren van het maatschappelijke middenveld en met de subsidiërende overheid. Zij is er van overtuigd dat ze op die wijze, vanuit een jarenlange opgebouwde deskundigheid en ervaring, een waarde(n)volle bijdrage kan leveren aan een meer solidaire en menswaardige samenleving en ze engageert zich hier ook ten volle toe.

INHOUD	2
EDITO	3
VISIE – CARITAS ALS KNOOPPUNT	4
WERKVELDEN CARITAS VLAANDEREN – ORGANISATIE EN STRUCTUUR	6
WERKVELD GEZONDHEID EN WELZIEN	6
WERKVELD KERK EN SAMENLEVING	7
WERKVELD SOLIDARITEIT	8
WERKVELD UNIVERSELE CARITASOPDRACHT	8
ARMOEDE EN ARMOEDEBESTRIJDING	13
VRIJWILLIG ENGAGEMENT	18
IDENTITEIT & PASTORAAL	20
80 JAAR CARITAS IN BELGIUM	24
REGIONALE WERKING	30
CARITAS ANTWERPEN	30
CARITAS IN LIMBURG	32
CARITAS OOST-VLAANDEREN	34
CARITAS IN HET VICARIAAT VLAAMS-BRABANT & MECHELEN	36
CARITAS WEST-VLAANDEREN	37
PUBLICATIES	39
GELEDINGEN EN DIENSTEN	42
BIJLAGEN	47

EDITO

CARITAS SEMPER AMANDA

Het voorbije jaar 2012 werd voor Caritas Vlaanderen gemarkeerd door twee belangrijke elementen. Enerzijds was er het 80-jarig bestaan van de organisatie, anderzijds werd op het niveau van de Vlaamse Regering het beleid inzake DAC-medewerkers drastisch gewijzigd.

Caritas in België bestond in 2012 80 jaar. 80 jaar is een lange tijd – in 1932 bestond de TV nog niet ! Maar de Belgische bisschoppen vonden dat het moment gekomen was om de verschillende bestaande initiatieven te bundelen en officieel de vzw Caritas België op te richten. Daarmee begon een lange weg waarin Caritas ook verschillende gezichten en namen had. Zo hadden we Caritas België, maar ook een tijdje de Caritas Confederatie van Instellingen.

We kregen een veelvoud aan federaties en geledingen die deel uitmaken van Caritas en het mee gestalte helpen geven. Caritas semper reformanda. We kenden in die 80 jaar heel wat periodes van expansie waar vele nieuwe diensten en initiatieven het licht zagen, maar soms is het ook goed om even afstand te nemen en dingen opnieuw op elkaar af te stemmen. Zeker voor een beweging waarvoor verbondenheid een belangrijke waarde is.

Naar aanleiding van de 80ste verjaardag van Caritas in België werden geen grootschalige evenementen georganiseerd, zoals het congres naar aanleiding van 75 jaar Caritas. We kozen er echter wel voor om met bescheiden inzet van middelen drie gemeenschappelijke activiteiten naar voor te schuiven: een intern reflectiemoment waarbij we vooruitkeken naar de rol voor Caritas in de toekomst, in de veranderende context van kerk en wereld, een ontmoetingsdag waarop ook vrijwilligers en hulpvragers werden uitgenodigd, en een rondtrekkende fototentoonstelling, waarmee we alle bisdommen van het land aandeden. Centraal stonden daarbij niet de structuren, maar de werking en de mensen. Caritas is tenslotte een kwestie van doen. En meer nog dan dat: een kwestie van liefdevol doen. Vandaar Caritas semper est amanda. Het is precies die houding van liefdevolle betrokkenheid die we ook tot uitdrukking hebben willen brengen in de fototentoonstelling.

De tweede belangrijke mijlpaal het afgelopen jaar was ontegensprekelijk het stopzetten van het DAC-project, en de omvorming ervan tot een project. Op 30 juni kwam een einde aan de jarenlange tewerkstelling van DAC-medewerkers in het kader van 'Project 2843'. De Raad van Bestuur heeft er bewust voor gekozen om te opteren voor omzetting van de DAC-ondersteuning naar een inhoudelijke projectsteun. Dat maakt dat we op 1 juli 9 'nieuwe' medewerkers mochten verwelkomen op onze eigen loonlijst. De deels gewijzigde opdracht – in het kader van het project ligt de klemtoon nu vooral op Vrijwillig Engagement en op de Armoedeproblematiek – impliceert dat een nieuwe afstemming moet gezocht en gevonden worden. Maar tegelijkertijd biedt deze evolutie kansen en uitdagingen om ons inhoudelijk project sterker gestalte te geven en verder uit te bouwen. En daar willen we vertrouwd voor gaan !

Dominic Verhoeven
directeur

Luk De Geest
Voorzitter

VISIE – CARITAS ALS KNOOPPUNT

De rijkdom en de kracht van Caritas ligt in de humane zorgvisie, aangereikt door het evangelie en geconcretiseerd in talloze initiatieven met een kapitaal aan traditie en ervaring, in een brede waaier van werkvormen. Caritas blijft inhoudelijk een 'sterk merk' met vele troeven: inspiratie en ervaring, rijke traditie, maatschappelijke waardering, grote betrokkenheid op een veelvormigheid van zorgbehoeftes, pijler van het middenveld.

Het evangelie is de eeuwenoude bron van onze inspiratie. Gods liefde voor de mens vraagt om een antwoord van naastenliefde, zoals paus Benedictus XVI stelde in zijn eerste encycliek 'Deus Caritas Est' (God is liefde). De 'werken van barmhartigheid': de hongerigen te eten geven en de dorstigen te drinken, de vreemdelingen opnemen en de naakten kleden, omzien naar de zieken en de gevangenen bezoeken (vgl. Mt. 25, 31-46) blijven nog altijd zeer actueel. Ze worden op een zeer gediversifieerde wijze beoefend, zowel in de zorginstellingen en de voorzieningenwereld als in het solidariteitsveld van de armoedebestrijding.

Binnen de huidige samenleving biedt Caritas Vlaanderen zich aan als het knooppunt tussen werkvelden, waar instellingen en organisaties elkaar vinden om de visie rond zorg en solidariteit, rond mens en maatschappij te verdiepen en te actualiseren. Caritas wil impulsen geven van inspiratie en vernieuwing en projecten uitbouwen rond ethische bevraging en toetsing van het waardenkader. Want de zorg is er voor de mens, en niet omgekeerd. Het blijft een uitdaging om binnen het kader van beperkte middelen en stevige structuren de zorg en ondersteuning zo te organiseren dat alle aandacht gaat naar de mens, die getekend is door zijn ziekte of handicap, leeftijd of tegenslag en worstelt met zijn situatie. Daarom is er 'bezielde zorg' nodig, die vertrekt vanuit een coherente, geïnspireerde visie.

Sleutelbegrippen voor deze visie zijn brede maatschappelijke dialoog en gesprek met andere levensbeschouwingen. Dat veronderstelt openheid naar alle mensen en groepen en organisaties die voor waarden-volle zorg opkomen.

De doelgroepen zijn niet enkel de voorzieningensectoren, maar ook de actoren in het solidariteitsveld én het brede publiek. De toegevoegde waarde van deze knooppuntfunctie bestaat er juist in dat ze ervaringen uit verschillende werkvelden samenbrengt, die zo wederzijds bevruchtend kunnen werken. Want de Caritasgedachte kan niet gereduceerd worden tot één werkveld of één dimensie, maar is steeds meerlagig: ze is enerzijds steeds concreet en specifiek én tegelijkertijd ook universeel.

Caritas Vlaanderen claimt in geen enkel werkveld een centrale positie, maar wil voor elk veld eigen accenten inbrengen. We trachten impulsen te geven, vanuit een eigen verhaal maar in confrontatie met en bevrucht door de samenleving waarin we staan.

COMMISSIE INSPIRATIE, MISSIE EN STRATEGIE (CIMS)

De commissie 'Inspiratie, Missie en Strategie' (CIMS) is de opvolger van de *Commissie Fundamenten*. De CIMS is de inhoudelijke motor voor Caritas Vlaanderen en vervult daarbij de rol van proactieve denktank die erover waakt dat de verschillende aspecten in de werking aan bod komen. De Commissie formuleert beleidsvoorbereidende en beleidsondersteunende impulsen voor de Raad van Bestuur.

Met de nieuwe naamgeving wil de commissie duidelijk aangeven dat de evangelische inspiratie het kompas is dat richting geeft aan de organisatie. Deze inspiratie moet telkens opnieuw vertaald worden in een concrete missie en in een strategie om de missie uit te voeren.

Inhoudelijk volgt de Commissie de verschillende thema's op in het kader van het jaarlijkse Activiteitenplan, en de werk- en stuurgroepen die in dat verband werden opgericht. In 2012 ging uiteraard veel aandacht naar de integratie van de ex-DAC-medewerkers en de gevolgen en kansen daarvan voor de verdere uitbouw van een inhoudelijk project voor Caritas Vlaanderen. Verder waren het vooral de voorbereiding van het congres over identiteit in 2013, de ontmoetingsdag in december en de eerste inhoudelijke discussies over beroepsvrijwilligers die de agenda bepaalden.

WERKVELDEN CARITAS VLAANDEREN – ORGANISATIE EN STRUCTUUR

WERKVELD GEZONDHEID EN WELZIJN

Het werkveld 'Gezondheid en Welzijn', met een uitgebreid netwerk van actoren binnen het zorglandschap, is van oudsher een erg belangrijke pijler voor Caritas. Dit eerste 'veld' bestrijkt de activiteiten die zich situeren op het vlak van de operationele uitbouw van de zorgvisie. Het gaat in hoofdzaak om interverbondelijke samenwerking tussen Zorgnet Vlaanderen en het Vlaams Welzijnsverbond. Maar het is duidelijk dat in een tijd waar de zorg uit de instellingsmuren breekt, er in de praktijk ook andere partners hierbij kunnen betrokken worden, zoals de thuiszorg en de mutualiteiten... (al dan niet themagebonden en al dan niet binnen een christelijk geïnspireerde context).

De belangrijke plaats die zorg en gezondheid innemen binnen Caritas, blijkt vooreerst uit de manier waarop dit veld verknoopt is met de andere werkvelden. We hebben het over de verspreiding van algemene beheersinformatie voor de voorzieningen (via de ISBI's), over vrijwilligerswerk binnen voorzieningen, initiatieven rond pastoraal en identiteit, armoedebestrijding binnen voorzieningen. Door de knooppuntbenadering proberen we net de link te maken tussen de verschillende werkvelden, met activiteiten die hun oorsprong vinden in één van de drie invalshoeken van de werking van Caritas Vlaanderen. Heel wat van de activiteiten en initiatieven die in dit jaarverslag beschreven worden onder de respectieve invalshoeken, hebben betrekking op het werkveld Gezondheid en Welzijn, vaak in samenspel evenwel met andere velden: zo zit pastoraal op het snijpunt tussen kerk en samenleving en het werkveld van de zorg, en het armoedebeleid van voorzieningen op het raakvlak van zorg en solidariteit. Het is precies het opzoeken van deze raakvlakken waar de meerwaarde van de nieuwe oriëntering van Caritas Vlaanderen kan gevonden worden.

De verbonden participeren vanuit hun christelijke wortels aan het Caritasverhaal, maar in hun eigen operationele werking behouden ze de volle autonomie over hun handelen. De Caritasstructuur van 'knooppunt' biedt de verbonden hier een ontmoetings- en samenwerkingsforum aan, maar neemt geen hiërarchische positie boven de verbonden in. Er wordt dus niet gedacht in termen van ondergeschiktheid of onderaannemerschap, maar wel van verantwoordelijkheid en constructieve samenwerking, van bundelen van krachten in een associatief verband. Hiertoe werd ook een eigen structuur voorzien, het Interverbondelijk Overleg Gezondheid en Welzijn (IOGW).

Het Interverbondelijk Overleg Gezondheid en Welzijn (IOGW)

Het Interverbondelijk Overleg Gezondheid en Welzijn (IOGW) is een permanent overlegorgaan binnen Caritas Vlaanderen voor de organisaties behorend tot het werkveld Gezondheid en Welzijn, met name Zorgnet Vlaanderen en het Vlaams Welzijnsverbond. Het vormt een belangrijke link tussen de bestuursorganen van Caritas Vlaanderen en de verbonden. De opdracht van het IOGW zit vooral in de uitwerking en operationalisering van de doelstellingen vervat in de maatschappelijke opdracht van Caritas Vlaanderen, in het bijzonder waar deze betrekking hebben op het werkveld gezondheid en welzijn.

Meer specifiek heeft het IOGW vooral als opdracht het onderling overleg en de onderlinge afstemming en samenwerking tussen de organisaties, vb. rond mandaten, gezamenlijke memoranda, standpuntbepalingen en politieke contacten, rond de werkgeversproblematiek, afspraken rond Reprobél en intersectorale beheersinformatie, en dergelijke.

Het Interverbondelijk Overleg Gezondheid en Welzijn (IOGW) is samengesteld uit vertegenwoordigers van de verbonden die lid zijn van de vereniging, alsmede uit de voorzitter, de ondervoorzitters, en de directeur van Caritas Vlaanderen.

WERKVELD KERK EN SAMENLEVING

Caritas Vlaanderen is van bij zijn ontstaan gesitueerd in een werkveld 'Kerk en Samenleving' met een netwerk van kerkelijke organisaties en verbanden. De congregaties en hun koepel URV hebben een grote en rijke traditie in gezondheidszorg en welzijnswerk. Hier ligt op zich al een enorm spiritueel kapitaal dat behouden dient te worden. De opdracht op het werkveld 'Kerk en Samenleving' is echter ruimer. Het is belangrijk om het diaconale aspect van de kerk centraal te blijven stellen, christenen op te roepen tot daadwerkelijke solidariteit en inzet, ... Hier is de band met de bisdommen belangrijk. Caritas heeft een specifieke opdracht om de stem van de armen en de zwakken te laten horen, zowel binnen de kerk als in de samenleving.

Interdiocesaan Overleg Kerk en Samenleving (IOKS)

In 2010 werd voor de opvolging van dit werkveld het Interdiocesaan Overleg Kerk en Samenleving (IOKS) in het leven geroepen. Het is een belangrijke link tussen de bestuursorganen van Caritas en de diocesen, en speelt een grote rol in de uitwerking en operationalisering van de doelstellingen vervat in de maatschappelijke opdracht van Caritas Vlaanderen, in het bijzonder waar deze betrekking hebben op de christelijke identiteit. Meer specifieke opdrachten betreffen informatie-uitwisseling rond en het opzetten van concrete initiatieven als vorming, studiedagen of thema-avonden in verband met pastoraal, ethiek, diaconie en kerkbetrokkenheid. Inzonderheid de ondersteuning van de pastoraal in de voorzieningen is een centraal thema, maar ook de fundering van een christelijke diaconie in een maatschappelijke context die gekenmerkt wordt door een toenemende verarming van grote groepen medemensen.

In de nieuwe organisatiestructuur van Caritas Vlaanderen, met de integratie van de nieuwe medewerkers, heeft het IOKS het afgelopen jaar ook zijn rol gespeeld inzake afstemming en planning van de gezamenlijke visie en insteek inzake de inzet van de Caritas medewerkers die op vestigingsplaatsen buiten Brussel worden ingezet.

Het IOKS komt in de praktijk in de plaats van de vroegere organen OVIC (Vicarissenoverleg), OCDD (Overlegcomité van Diocesane Directeurs) en OVIC-OCDD (de gemeenschappelijke vergadering van beide groepen), al blijft het Vicarissenoverleg in principe wel bestaan. Het bestaat uit vertegenwoordigers van de diocesane instanties die lid zijn van Caritas Vlaanderen, alsmede de directeur en pastorale stafmedewerkers van Caritas Vlaanderen (en de CCV-Regio Caritas).

WERKVELD SOLIDARITEIT

Een derde werkveld is het werkveld 'Solidariteit', met een netwerk van actoren binnen de solidariteit en de strijd tegen armoede en sociale uitsluiting. Concreet kadert dit werkveld binnen de diaconie van de kerk naar zieken, bejaarden, mensen met een handicap, armen, migranten en vluchtelingen, enz. Daarbij wordt een eerste cirkel gevormd door de aangesloten geledingen Caritas Hulpbetoon, Caritas International en Present. Maar zoals gezegd tekent ook dit werkveld zich breder uit en knoopt het aan bij het werkveld 'Gezondheid en Welzijn', want vb. 'armoede in voorzieningen' blijft een prioritair thema voor de werkgroep armoede.

We merken in deze ook een groeiende samenwerking met de andere leden van het Netwerk Rechtvaardigheid en Vrede, waarvan Caritas Vlaanderen deel uitmaakt. Dat uit zich zowel in een groeiende belangstelling en samenwerking rond de initiatieven van de NRV-werkgroep 'Bewogen Verzet', rond inspiratie, en 'Zorg voor een Diakonale Kerk', maar ook in bijvoorbeeld de participatie van medewerkers uit NRV-organisaties aan de werkgroep Armoede, Caritas Hulpbetoon, en andere ad hoc initiatieven.

Precies omdat de verschillende Caritaspartners ook lid zijn van NRV, werd hiervoor geen interne coördinatie (zoals IOKS of IOGW) opgericht. Desgevallend wordt ad hoc overleg in huis georganiseerd.

WERKVELD UNIVERSELE CARITASOPDRACHT

De 'Universele Caritaswerking' vormt een centraal werkveld voor Caritas Vlaanderen. Het geeft gestalte aan onze verbondenheid met het nationale en internationale Caritasnetwerk, dat in 165 landen vertegenwoordigd is. De internationale dimensie van het netwerk is van groot belang: het is een prikkel om de eigen activiteiten steeds weer binnen een mondiale dimensie te kaderen; het geeft kansen tot leren uit de ervaringen elders; het biedt kansen tot delen van eigen kennis en verworvenheden met andere regio's in Europa en de wereld.

Verbondenheid met Caritas wereldwijd

Algemene Vergadering Caritas Europa in Warschau, mei 2012

Caritas Vlaanderen maakt via **Caritas Belgica** deel uit van **Caritas Internationalis** en **Caritas Europa**. In 2012 vond de Algemene Jaarvergadering van Caritas Europa plaats in Warschau, Polen, van 10 tot 12 mei. Het was de eerste bijeenkomst na de grondige reorganisatie van het najaar 2011, en ze vond bovendien plaats tegen de achtergrond van de crisis die Europa in haar greep houdt, wat ook weerspiegeld werd in de slotverklaring.

Die verklaring vangt aan met de vaststelling dat de Europese Caritasorganisaties gealarmeerd zijn door de ernstige gevolgen van de economische crisis voor de meest kwetsbare groepen in de samenleving, in Griekenland maar ook op zovele andere plaatsen in Europa. Het beklijvende getuigenis van Fr. Voutsinos, directeur van Caritas Griekenland, liet daarbij niemand onberoerd, maar ook uit andere getuigenissen bleek met welke snelheid de sociale situatie erop achteruit gaat. Het dramatische afkalven van de sociale rechten in Europa heeft de meest kwetsbare groepen in erge mate getroffen. In verschillende verkiezingscampagnes hebben we gezien hoe migranten mee verantwoordelijk worden gesteld voor de crisis. De antwoorden van de beleidsmakers op de crisis zijn erg korte termijn gericht, en lijken eerder de bestaande structuren voor sociale bescherming onderuit te halen, dan ze te versterken.

‘Care and Migration’ was het inhoudelijke thema van de bijeenkomst. Zorgverlening, inzonderheid voor de meest kwetsbare bevolkingsgroepen waartoe migranten ongetwijfeld behoren, is een hoeksteen van de operationele werking van Caritas, en vormt een noodzakelijk onderdeel in een integrale aanpak van het probleem van de armoede. Met ‘Zorg en Migratie’ als centrale thema voor dit en volgend jaar voor Caritas Europa, kwamen dan ook verschillende deelproblematieken aan bod: de ‘care drain’ die kan ontstaan in de herkomstlanden, waaruit de – vaak zeer goed opgeleide – verpleegkundigen afkomstig zijn, de gevolgen voor kinderen en families die achter blijven. Caritas pleit dan ook voor de mogelijkheid van familiehereniging – een fundamenteel recht overigens in het Europese Recht. Een restrictief beleid op dit vlak leidt al gauw naar de illegaliteit, en verder naar uitbuiting en misbruik.

Op het einde van haar bijeenkomst nam de Algemene Vergadering een aantal resoluties aan, die we hier kort weergeven: meer samenwerking tussen zendingen en ontvangende landen; meer aandacht voor de bijdrage van migratie aan de ontwikkeling in de landen van herkomst; meer aandacht voor de plaats van migranten in de zorg (en dan vooral als huispersoneel), en toegang voor migranten tot kwalitatieve zorg.

De belangrijke rol die migranten spelen en de bijdrage die ze leveren aan de samenleving moet erkend worden. De rol van het gezin kan daarin ook niet voldoende benadrukt worden. In het licht van deze recente evoluties stelt de Algemene Vergadering van Caritas Europa dan ook dat het thema ‘Migration and Care’ ook Care for Migration moet inhouden, zorg voor migranten.

‘Elke migrant is in de eerste plaats een mens die als dusdanig fundamentele en onvervreembare rechten heeft die door iedereen en in alle omstandigheden moeten gerespecteerd worden’

(Caritas in Veritate)

BEYOND 2015. A World without Hunger

Caritas Internationalis, Wenen, 1 & 2 juni 2012

De internationale Caritasgemeenschap boog zich, op het congres ‘Een toekomst zonder honger’, in Wenen op 1 en 2 juni 2012, over de uitdaging van de honger in de wereld. Het congres bood een diepgaande kijk op de actuele ontwikkelingen op het vlak van voedselzekerheid, wereldhandel en hongersnood. Deskundigen uit de academische, de economische, de politieke wereld, en hulporganisaties, stelden presentaties voor en discussieerden met de deelnemers over de te volgen strategieën in de strijd tegen de honger.

“Elke 12 seconden sterft een kind van de honger. Nochtans is honger is niet onvermijdelijk. De oorzaken zijn zowel van sociale, economische als politieke aard”, aldus de voorzitter van Caritas Internationalis, kardinaal Oscar Rodríguez Maradiaga. “Voedsel is de meest eenvoudige, elementaire behoefte en zorg, het biedt ook verlangen en vreugde voor de gehele mensheid. Toch is voedselonzekerheid Voor ontwikkelingslanden een dagelijkse realiteit. Nochtans is waardig leven, vrij van honger, voedselonzekerheid en ondervoeding een recht voor iedereen. “Dit is een campagnepunt voor Caritas Internationalis voor de komende jaren, waar we ons vanuit België graag achter scharen.

Caritas Europa: Sociaal Beleid

Voor Caritas Europa was 2012 een intens jaar op het vlak van sociaal beleid. Nieuwe stafmedewerkers vervoegden het team, nieuwe prioriteiten werden getrokken, met voornamelijk initiatieven rond de Europese Sociale Fondsen, en rond Kinderarmoede, een thema waarop we als Caritas Vlaanderen in 2013 willen op inpikken.

In november namen Dominic Verhoeven en Lieve Coorevits deel aan een seminarie rond intergenerationele solidariteit in Parijs. En verder werd werk gemaakt van de voorbereiding van het Europees Jaar van de burger, waaraan ook Thijs Smeyers participeert. Participatie en betrokkenheid zijn thema's die Caritas nauw aan het hart liggen.

Summer University: Care and Migration

Van 9 tot 13 juli vond de zomeruniversiteit van Caritas Europa - reeds voor de vijfde maal – plaats in de gebouwen van de KULeuven. Zoals de vorige jaren was Caritas in België sterk betrokken bij de organisatie ervan. Het werd opnieuw een gevarieerd programma met bijdragen van academici, van medewerkers van de Europese Commissie, en van eigen Caritas-verantwoordelijken. De hoofdbetrachting was ook dit jaar medewerkers van de lidorganisaties te helpen hun kennis van het Europese Sociaal Beleid aan te scherpen en de onderlinge samenwerking te versterken. We telden dit jaar 37 inschrijvingen uit 23 Europese landen – plus één deelnemer van Caritas Libanon.

In de voormiddag werd telkens een algemene insteek geserveerd, met onder meer een algemene toelichting bij de Europese strategie rond Europa in 2020, een sessie rond kinderarmoede en migratie, en één over Long Term Care. Daarmee was de link gelegd met het jaarthema van Caritas Europa rond 'Migration and Care'.

Het namiddagprogramma werd opgedeeld in telkens twee halve dagen, met parallelsessies rond enerzijds thema's uit het algemene jaarthema 'Care and Migration' (met name Migratie en Geestelijke Gezondheidszorg), en anderzijds meer praktische parallelsessies waarin gewerkt werd rond Communicatie, advocacycampagnes en Project Cycle Management (PCM).

Voor de workshop rond Mental Health waren een twaalfstal mensen ingeschreven. De inhoudelijke inputs hier kwamen respectievelijk van Wouter De Cat (Afdelingshoofd Sint-Camillus Bierbeek) die de verwevenheid tussen armoede en geestelijke gezondheid centraal stelde, en van Martijn Kole, die vanuit het perspectief van de patiënt sprak. Tijdens de tweede halve dag op dinsdag sprak Paulina Banas, ex-Caritas Europa en nu stafmedewerkster van Mental Health Europe, over de Europese uitdagingen.

Samenwerking Europese zusterorganisaties

De samenwerking op projectbasis met andere Caritasorganisaties werd in 2012 afgerond. Het ging daarbij zowel om ondersteuning inzake ouderenzorg (Caritas Slovakije), en palliatieve zorgen (Caritas Bosnia i Herzegovina) .

Caritas Slovakije: ouderenzorg

De projectmatige samenwerking met Caritas Slovakije rond ouderenzorg was in feite al in 2011 beëindigd. In 2012 werd wel nog gezorgd voor een levering van tweedehandsmateriaal.

Anderzijds vond in september 2012 wel een korte missie plaats naar Bratislava en Košice, met de voorzitter, de bisschop-referendaris en de directeur. De missie had vooral aandacht voor problematiek van de Roma, en sloot ook aan bij plannen van Caritas Europa voor een congres over de problematiek, in het najaar van 2013. Mogelijk biedt kansen op een hernieuwde samenwerking, al zal deze niet onmiddellijk meer van financiële aard zijn.

Caritas Bosnia i Herzegovina: palliatieve zorg

2012 was ook het laatste jaar van onze samenwerking met Caritas Bosnia i Herzegovina op het vlak van de ondersteuning van Palliatieve Zorg in het land, een project dat loopt in samenwerking met de Vlaamse Gemeenschap. In november vond een afsluitend seminarie plaats, met sprekers uit zowel Vlaanderen als Bosnia i Herzegovina.

Ludo Timmermans (WZC Sint Vincentius Deinze) en Paul Merlevede (AZ Groeninghe Kortrijk) volgden het project mee op, en in Sarajevo werd een halftijdse medewerkster, Sanja Horvath, op het project geïmputeerd.

ARMOEDE EN ARMOEDEBESTRIJDING

INHOUDELIJKE WERKING

Werkgroep Armoede – Project Armoedebeleid in de Voorzieningen

De zorg voor de zwakkere medemens in onze samenleving blijft centraal staan in de werking van Caritas Vlaanderen. Om deze opdracht concreet gestalte te geven, werd een aantal jaar geleden de werkgroep Armoede als permanente werkgroep opgericht. Deze werkgroep volgt in hoofdzaak het project “Armoedebeleid in de voorzieningen” op. Het Project rond Vrijwillig Engagement en Armoedeproblematiek, in samenwerking met de Vlaamse Overheid moet toelaten dit de komende jaren nog sterker uit te bouwen.

Werkgroep Armoede

De werkgroep Armoede is samengesteld uit vertegenwoordigers, werkzaam in de verschillende sociale werkvelden. Zo maken vertegenwoordigers van Welzijnszorg, de Christelijke Mutualiteit, het Koninklijk Orthopedagogisch Centrum Antwerpen, Caritas International, Zorgnet Vlaanderen en het Vlaams Welzijnsverbond, deel uit van de werkgroep. De werkgroep kwam in 2012 viermaal samen.

Aandachtscellen Armoede en Sociale Uitsluiting

Het project “Armoedebeleid in de Voorzieningen” wil in de toekomst blijven focussen op de Aandachtscellen ‘Armoede en Sociale Uitsluiting’ en op ‘Opgeleide Ervaringsdeskundigen’. In 2012 werd deze thematiek benaderd vanuit de vijfde verjaardag van de Aandachtscel in het Koninklijk Orthopedagogisch Centrum Antwerpen (KOCA). Zowel in de Caritas Nieuwsbrief, als in de bijzondere brochure naar aanleiding van de campagne van Welzijnszorg (zie verder), werd deze verjaardag uitgebreid in beeld gebracht. Aan de hand van het *best practice* in KOCA, werden voorzieningen aangespoord om een gelijkaardig project op te starten.

Patiëntgerichte communicatie

Communicatie naar en met patiënten blijft een heikel punt binnen de Vlaamse gezondheidszorg. Zowel de uitleg van een verpleger of arts, als folders of informatieschermen blijken te weinig rekening te houden met de taal- en leefwereld van de begunstigde. De projectmedewerker armoede en armoedebestrijding volgde in mei 2012 een cursus *Schrijven van overtuigende teksten op papier en voor het web*, georganiseerd door Creatief schrijven vzw op uitnodiging van het Netwerk Rechtvaardigheid en Vrede. Na afloop van deze cursus, publiceerde Caritas Vlaanderen in de nieuwsbrief en op de website alvast een artikel met handige tips en trucjes om tot een efficiënter communicatiebeleid te komen.

In 2013 wordt dit spoor verder ontwikkeld. Thijs Smeyers doet in het voorjaar van 2013 verder onderzoek naar *inclusieve patiëntcommunicatie*. Dit onderzoek mondt in juni 2013 uit in een focusgroep, waar mensen in armoede beluisterd worden. Zij worden uitgenodigd de resultaten van het onderzoek te toetsen, zodat aanbevelingen aangepast worden aan hun noden en vragen. Deze aanbevelingen worden in augustus 2013 voorgesteld.

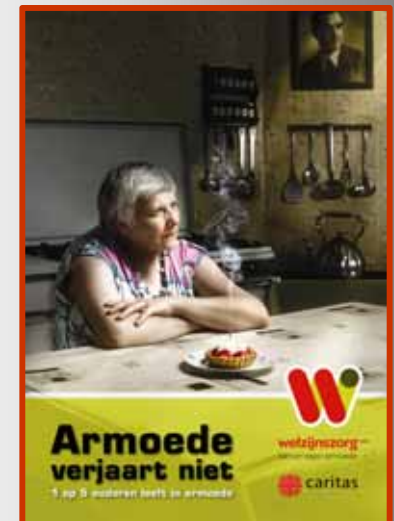
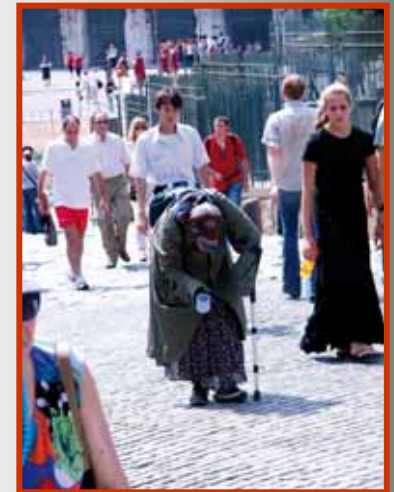
Maatschappelijke Verantwoordelijkheid van Organisaties

Bij de start van 2012 namen twee medewerkers van Caritas Vlaanderen, Thijs Smeyers (projectmedewerker armoede en armoedebestrijding) en Dominic Lootens (projectmedewerker pastoraal en identiteit), samen met drie medewerkers van Zorgnet Vlaanderen – Isabel Moens (sectorcoördinator geestelijke gezondheidszorg), Roel Van de Wygaert (stafmedewerker ouderenzorg) en Bernadette Van Den Heuvel (stafmedewerker natraject GPS 2021) – deel aan een tweedaagse cursus rond MVO in het Nederlandse Delft. De cursus, georganiseerd door het Nederlands Normalisatie-instituut, focuste op de internationale norm ISO 26000.

Caritas Vlaanderen wil, samen met Zorgnet Vlaanderen, maatschappelijke verantwoordelijkheid van organisaties als een fundamentele grondhouding ingang doen vinden in de Vlaamse zorgsector. De focus van Caritas Vlaanderen ligt daarbij op aandacht voor mensen in armoede en sociaal uitgesloten enerzijds en op de identiteit van organisaties en het spiritueel leiderschap anderzijds. Deze samenwerking zal in de zomer van 2013 uitmonden in de publicatie van een boek, onder redactie van Dominiek Lootens en Thijs Smeyers. Ook Richard Timmerman (tot voor kort voorzitter van het directieteam van KOCA en sinds 1 december 2012 secretaris-generaal van het Vlaams Verbond van het Katholiek Buitengewoon Onderwijs) en Bart Hansen (coördinator gezondheidsethiek Emmaüs en lid van het Interfacultair Centrum voor Biomedische Ethiek en Recht, K.U.Leuven) nemen een hoofdstuk van het boek voor hun rekening.

Campagne Welzijnszorg 2012: “Armoede verjaart niet”

De campagne van Welzijnszorg 2012 richtte zich op armoede bij ouderen. Caritas Vlaanderen engageerde zich als steunpartner van deze campagne. In alle publicaties van Caritas Vlaanderen werd aandacht besteed aan de Welzijnszorgcampagne. Daarnaast zorgde Caritas Vlaanderen voor een extra brochure rond het thema van de campagne. De brochure richtte zich specifiek op zorgvoorzieningen in Vlaanderen en reikte werkmodellen aan voor patiënten, bewoners én zorgverleners. Daarnaast werd ook ingegaan op het inhoudelijke luik van de campagne en op bezinning en gebed. In deze brochure werd eveneens het vijfjarig bestaan van de Aandachtscel Armoede en Sociale Uitsluiting in KOCA onder de aandacht gebracht.

Thijs Smeyers, projectmedewerker armoede en armoedebestrijding, lichtte de brochure eveneens toe op twee startavonden van Welzijnszorg, in Hasselt en in Oostmalle.

Jaar van de Burger: Caritas in Belgium en het Europees Jaar 2013

Het jaar 2013 werd door de Europese Commissie uitgeroepen tot het Europees Jaar van de Burgers. Caritas Vlaanderen steunt, samen met Caritas Europa, dit initiatief dat moet bijdragen tot het promoten van burgerrechten in Europa. Reeds einde 2012 werden rond het Europees Jaar binnen Caritas Europa, met samenwerking van Caritas Vlaanderen, de eerste voorbereidende vergaderingen over gehouden. Toch is Caritas Vlaanderen van oordeel dat het voorstel van de Europese Commissie vooral focust op het promoten van de mobiliteit van werknemers in Europa en te weinig op het *empoweren* van alle Europese burgers. Het is noodzakelijk dat we ons er van verzekeren dat alle Europese burgers hun rechten ten volle begrijpen en er ook gebruik van kunnen maken.

Om van het Europees Jaar van de Burger een succes te maken, is het belangrijk dat we mensen in armoede en sociale uitsluiting kunnen meenemen in het verhaal. Daartoe is het noodzakelijk dat de Europese Commissie hen mogelijkheden geeft om de obstakels te benoemen die hen verhinderen hun rechten als Europees burger uit te oefenen. Wanneer we deze problemen in kaart kunnen brengen, kunnen we hier pas echt iets aan veranderen. Daarnaast willen we ook aankaarten dat Europese burgers meer rechten hebben dan enkel het recht op vrij verkeer.

Tijdens het Europees Jaar zet Caritas Vlaanderen, samen met Caritas Europa, in op een betere inspraak van mensen in armoede en sociale uitsluiting, tot op het Europese niveau. Daartoe worden vandaag al brieven en vragen gestuurd aan Europese parlements- en commissieleden. Ook op publieke hoorzittingen en congressen die in de marge van het Europees Jaar georganiseerd worden, nemen wij dit standpunt zichtbaar in.

Daarnaast organiseren we zelf, verspreid over Europa, bijeenkomsten met mensen die rechtstreeks betrokken zijn met armoedeproblematiek. Zo wordt er in Londen een bijeenkomst georganiseerd rond kinderarmoede, met kinderen en hun ouders. In Lissabon brengen we ouderen in armoede samen en in Košice (Slovakije) wordt nagedacht over de Roma-problematiek. In eigen land zal Caritas Vlaanderen een kleine groep mensen samenbrengen om na te denken over de wijze waarop voorzieningen meer patiëntgericht kunnen en moeten communiceren. Tijdens elke bijeenkomst worden mensen in armoede samengebracht met enkele beleidsmedewerkers van overheden of organisaties. Op die manier laten we mensen in armoede actief participeren aan het lokale en Europese beleid.

INITIATIEVEN

80 jaar Caritas in Belgium

Ook vanuit de invalshoek armoede en armoedebestrijding, werd de ontmoetingsdag op 4 december 2012 centraal geplaatst (*zie verder onder '80 jaar Caritas in Belgium, p. 24*). Er werd expliciet ingezet op de deelname van verenigingen waar armen het woord nemen. Anderzijds werden ook relevante contacten met politieke partijen en kabinetten (her)opgenomen. De samenwerking die aldus ontstond, werpt vandaag reeds haar vruchten af.

Inhoudelijk stonden eveneens verschillende aspecten van de invalshoek armoede en armoedebestrijding geprogrammeerd. Armoede was, samen met gezondheid, de achterliggende thematiek van heel de studiedag. Meer informatie hierover kan je vinden onder het luik "80 jaar Caritas in Belgium" van dit jaarverslag.

EXTERNE REPRESENTATIE

Netwerktafel / Aandachtscel KOCA

Sinds 2012 is Caritas Vlaanderen, via de projectmedewerker armoede en armoedebestrijding, aanwezig op de vergaderingen die verband houden met armoede in het Koninklijk Orthopedagogisch Centrum Antwerpen. Begin 2012 vond er een bijzondere Netwerktafel plaats, waarop KOCA haar werkzaamheden rond armoede en armoedebestrijding wilde toelichten aan verschillende partners. In de loop van het jaar nam Thijs Smeyers ook deel aan de vergaderingen van de Aandachtscel van KOCA. Op de agenda van deze vergaderingen staan zowel lokale initiatieven, zoals het opstarten van een oudergroep armoede, als het uitbouwen van een visie in samenwerking met stad en provincie.

Belgisch Platform tegen Armoede en Sociale Uitsluiting EU2020

Het Belgisch Platform tegen Armoede en Sociale Uitsluiting EU2020 ontstond in 2011 uit de werkgroep 'Acties' van de POD Maatschappelijke Integratie. Het Belgisch Platform vormt het centrale overlegorgaan voor de voorbereiding en opvolging van het Europese en Belgische beleid op gebied van de strijd tegen de armoede en sociale uitsluiting. Het buigt zich in de eerste plaats over de opmaak en opvolging van het Nationaal Hervormingsprogramma en het Nationaal Sociaal Rapport. Verder is het ook een overlegmoment om informatie en initiatieven uit te wisselen tussen de leden van het Platform. Sedert december 2012 neemt Caritas Vlaanderen deel aan de bijeenkomsten van het Platform, naar analogie met de collega's van Caritas Francophone.

Caritas Hulpbetoon vzw

De ondersteuning van de werking van Caritas Hulpbetoon vormt een belangrijk onderdeel in het takenpakket van de medewerkers van Caritas Vlaanderen.

Caritas Hulpbetoon werd in 1986 opgericht vanuit Caritas Catholica Vlaanderen vzw en de diocesane Caritasinstanties, met als doel om 'vanuit een christelijke visie op mens en maatschappij, aandacht, zorgverlening, ondersteuning en daadwerkelijke hulp te bevorderen en te organiseren voor armen, kansarmen en minstbedeelden, en in het bijzonder voor zieken, bejaarden, gehandicapten, kinderen in nood of andere hulpbehoevende personen.' In de afgelopen 25 jaar heeft Caritas Hulpbetoon heel wat vernieuwende initiatieven kunnen ondersteunen in het brede veld van de sectoren van gezondheid en welzijn. Sedert 2008 maakt de organisatie zelf rechtstreeks deel uit van Caritas Vlaanderen.

Doorheen de jaren werd het actieveld uitgebreid en werden ook eigen initiatieven opgezet in het kader van 'nationale mailings', globale fondsenwervingsinitiatieven waarbij telkens een ander thema aan bod komt. Meestal belicht de actie één specifiek thema zoals bv. de ondersteuning van kinderdagverblijven, de palliatieve zorgverlening, de eenoudergezinnen met kinderen, mensen in kansarmoede die geconfronteerd worden met hoge schoolkosten... Andere keren worden de verschillende types van projecten en acties die reeds samenwerken met Caritas Hulpbetoon, aan de schenkers voorgelegd. In 2012 werden vier dergelijke acties georganiseerd: drie specifieke, met name rond mensen die moeilijkheden hebben om de hoge energierekening te betalen, ondersteuning van jongeren uit problematische opvoedingssituaties die op eigen benen willen staan, en hoge kosten voor chronisch zieken, en een algemene projectenmailing. Elke actie werd aangekondigd in een nummer van de *Caritas Hulpbetoon Info*.

Daarnaast willen we de werking van Caritas Hulpbetoon ook verder structureel uitbouwen. In de winter van 2011-2012 kwam Caritas Hulpbetoon financieel tussenbeide voor de campagne van SOS Opvang, een initiatief, mede getrokken door Caritas International dat in opvang voorzag tijdens de barre winterkoude voor de honderden vluchtelingen die geen dak hadden tijdens de nacht. En ook voor de winter 2012-2013 werden hiervoor middelen vrijgemaakt. We willen deze aandacht ook naar de toekomst toe continueren.

Tezelfdertijd wordt gewerkt aan de verbreding van het concept 'crisisfonds'. Oorspronkelijk in Gent ontstaan, wordt nagegaan hoe deze initiatieven elders kunnen verbreed worden. Een Antwerps crisisfonds zou in de loop van 2013 operationeel moeten worden.

.....

Schenkers die 40 EUR of meer schonken aan Caritas Hulpbetoon vzw, ontvingen hiervoor een fiscaal attest.

*Caritas Hulpbetoon vzw,
Liefdadigheidstraat 39 – 1210 Brussel, Tel. : 02/608.00.72, fax : 02/608.00.75
E-mail : caritas.hulpbetoon@caritas.be, website : www.caritas.be
(met link naar Caritas Hulpbetoon) Rekeningnummer: BE80 7765 9023 3377.*

VRIJWILLIG ENGAGEMENT

Na het Europees Jaar voor vrijwilligerswerk 2011, met de studiedag *'De vrijwilliger in de social profit: medewerker van het jaar. Investeren in vrijwilligers(beleid)'* waarvan het verslagboek in 2012 verscheen als Caritas Cahier 12, zowel in het Nederlands als het Frans (zie verder bij publicaties), werd in het voorbije jaar de focus toch iets anders gelegd, en sterker geïntegreerd in andere activiteiten, in belangrijke mate ook op regionaal niveau.

Onze expertise werd dit jaar vooral ingezet om partners te ondersteunen: in de eerste plaats *Present*, maar ook Caritas Jerusalem en Caritas International. Verder organiseerde Caritas in België een ontmoetingsdag over het thema gezondheid waarvoor we de vrijwilligers uit verschillende organisaties werkzaam binnen de werkvelden van Caritas uitnodigden. Op die manier hoopten we hen te versterken in het engagement en onze erkenning te tonen. Zij helpen immers het verschil maken in onze zorg voor kwetsbare mensen.

Ontmoetingsdag 'Gezond en wel? Sain et sauf?' naar aanleiding van 80 jaar Caritas in België - 4 december 2012 - provinciehuis Leuven

In navolging van de ontmoetingsdag in Mont-Godinne in december 2011, vond op 4 december, in aanwezigheid van Prinses Astrid, in het Provinciehuis in Leuven onder het thema 'Gezond en wel? Sain et sauf?' een ontmoetingsdag plaats tussen organisaties actief in de werkvelden van Caritas. Op deze ontmoetingsdag stond onze gezondheid centraal. ***(Zie verder onder '80 jaar Caritas in Belgium' pag. 24)***

Caritas Jerusalem: vrijwilligerswerk

Na een voorbereidende missie en de deelname van zes Joka-vrijwilligers aan het vrijwilligerswerk in Aboud en Betlehem op de Westelijke Jordaanoever in augustus 2011, stond in 2012 een reis van Palestijnse vrijwilligers naar België op het programma.

We organiseerden voor de groep van zes Palestijnse vrijwilligers en een begeleider een programma van 10 dagen en werden daarbij geholpen door een viertal Belgische Joka-vrijwilligers die al dan niet vorig jaar de reis naar de Westelijke

Jordaanoever maakten. De bedoeling van het bezoek aan België was driedig: eerst en vooral de jongeren laten deelnemen aan een Joka-kamp. Ze kregen hiervoor de bestaande vorming over de goede basishouding van een Joka-vrijwilliger. Daarnaast wilde men hen kort wegwijs maken in de Caritas-organisaties in België en in de Joka-werking en kennis laten maken met de zorgsector in Vlaanderen. De kampen vonden plaats in het PVT Hooghuis uit Sint-Niklaas, het WZC Populierenhof uit Nieuwkerken-Waas en het WZC Prinsenhof uit Rijkevorsel. Daarnaast bezochten we met de ganse groep het AZ Groeninge in Kortrijk, het DVC de Triangel in Lovendegem en het WZC Sint-Jozef in Gent, waar we telkens heel gastvrij ontvangen werden en een uitgebreide en zeer verrijkende rondleiding kregen.

Dit project werd mee mogelijk gemaakt met de steun van de Paters Norbertijnen van Averbode.

IDENTITEIT & PASTORAAL

CCV-regio Caritas: Identiteit en pastorale vorming

In 2012 werd de samenwerking tussen Caritas en het CCV hertekend, na het onderbrengen van VOCA bij Acerta. Binnen de *CCV-regio Caritas*, werd naast de vormingsdienst 'Cairos. Competent in Zorg', die integraal tot onze werking blijft behoren opgericht, een tweede pijler opgericht, die zich vooral toelegt op identiteit en pastorale zorg, en die zo eigenlijk de opvolger is van 'VOCA ID'.

Vanuit deze dienst wil Caritas Vlaanderen op het vlak van christelijke identiteit vormingsprogramma's en studiedagen organiseren, zowel ten behoeve van voorzieningen uit de sectoren gezondheid en welzijn, als van andere, aanverwante diensten en organisaties.

In 2012 werd er een *Stuurgroep Identiteit* opgericht. In deze stuurgroep zitten stafmedewerkers van Caritas, Zorgnet Vlaanderen en het VSKO, naast vertegenwoordigers uit de sector en de academische wereld. In overleg met deze stuurgroep heeft Jan Verbanck in 2012 reeks interviews afgenomen bij bestuurders, directies, pastores en stafmedewerkers om good practices te verzamelen rond de christelijke identiteit van zorg- en welzijnsorganisaties.

Naast het veld van de identiteit heeft de CCV-regio Caritas als opdracht om de vormingsaspecten rond de categoriale pastoraal sterker op elkaar af te stemmen. Het gaat hierbij in de eerste plaats om het interdiocesane aanbod aan (na)vorming, praktijkbegeleiding en supervisie voor de pastores in gezondheids- en welzijnsvoorzieningen. Er werd dit jaar gestart met de integratie van enkele bestaande initiatieven:

Vorming Pastorale Identiteit en Vaardigheden met Arthur Polspoel (Tilburg) in opdracht van Caritas Vlaanderen. Deze zevendaagse vorming is ook als extra aanbod opgenomen in het curriculum van de Permanente Academische Vorming Praktische Theologie (PAV) van de Faculteit Godgeleerdheid (KU-Leuven). In 2012 vond die plaats in Bellem.

Thematische module rond verlies, rouw en spirituele zorg met Arthur Polspoel (Tilburg) in opdracht van Caritas Vlaanderen. Deze zevendaagse training is ook als extra aanbod opgenomen in het curriculum van de Permanente Academische Vorming Praktische Theologie (PAV) van de Faculteit Godgeleerdheid (KU-Leuven). In 2012 vond die plaats in Mechelen.

Pastorale Zorg

Pastorale commissie algemene en psychiatrische ziekenhuizen

De commissie Pastoraal in Algemene en Psychiatrische ziekenhuizen (PAPZ) heeft in 2012 de voorbereiding aangevat van een nieuw advies over (religieuze) diversiteit op de werkvloer en de rol van de pastor hierin. Er werd gebruik gemaakt van het *Handbook of Workplace Diversity* (A.M. KONRAD, e.a., 2005). Het ethisch advies van Zorgnet Vlaanderen over goede zorg bij etnisch-culturele minderheden vormt de concrete aanleiding. Het pastoraal advies wil een verdere uitdieping van de taken van de pastorale dienst met betrekking tot dit thema bieden, bijvoorbeeld het geven van specifieke vorming of het werken aan de cultuurverandering binnen de voorziening. Uitsluiting of discriminatie van mensen die 'afwijken' – mensen met een allochtone afkomst – zit vaak in kleine details, die in de dagelijkse hectiek van de zorgorganisatie uit het blikveld dreigen te verdwijnen. Het bewust worden van deze mechanismen is een eerste belangrijke stap in het werken naar een waarachtig diversiteitsbeleid. In het advies wordt ook ruimte gegeven voor een theologisch kader dat de nadruk legt op de voorkeursoptie voor de zwaksten en het fundament biedt voor een inclusief mensbeeld. Van daaruit worden aandachtspunten voor de (pastorale) praktijk geformuleerd.

Pastorale commissie ouderenzorg

In de pastorale commissie Ouderenzorg (POZ) stonden in 2012 twee grote thema's op de agenda: enerzijds werd de visietekst over pastoraat in de ouderenzorg gefinaliseerd, en anderzijds werd een traject opgestart over 'levensmoeheid bij ouderen'.

Visietekst

Naar analogie met de visietekst over pastorale zorg in christelijk geïnspireerde ziekenhuizen wilde de POZ-commissie ook reflecteren over het fundament en de eigenheid van pastorale zorg in de ouderenzorg. In 2011 werd een breed beraad georganiseerd met de verschillende betrokkenen (pastores zelf, directies en de zendende instantie). Dit resulteerde in 2012 in een omvangrijk document. Het eerste hoofdstuk biedt een inleiding in het thema spirituele zorg. Het kan als achtergrond dienen voor stafmedewerkers, zorgverleners en leden van pastorale stuurgroepen of werkgroepen. Het tweede hoofdstuk is praktisch-theologisch opgevat. Het gaat in op de specifieke rollen van een pastor, hierbij uitgaande van een breed profiel, en op de taak van een pastoraal medewerker. Er wordt aandacht besteed aan enkele organisatorische aspecten. In deze adviestekst wordt in de eerste plaats gefocust op pastores die als *professional* werkzaam zijn in de ouderenzorg. In het derde hoofdstuk worden een aantal beleidsmatige reflecties gemaakt rond spiritualiteit en pastorale zorg. Beleidsmakers van woon- en zorgcentra staan in de spanningsverhouding tussen economische en technische rationaliteit enerzijds, en medemenselijkheid en sociale rechtvaardigheid anderzijds. Geïntegreerde aandacht voor spiritualiteit helpt om verantwoord om te gaan met deze spanningsverhoudingen. Daarnaast wordt er een analyse gemaakt van een onderzoek rond de spiritualiteit van ouderen in woonzorgcentra. Pastores kunnen ertoe bijdragen om spiritualiteit een geïntegreerde plaats te geven op alle niveaus van de organisatie.

De adviestekst begint met een samenvatting. Per stelling wordt er verwezen naar de betreffende paragrafen. Op die manier kan de lezer de tekst thematisch doornemen. Aan het einde van het advies zijn enkele concrete aandachtspunten geformuleerd voor beleidsverantwoordelijken, pastores,

diocesaan beleid / Caritas, Zorgnet Vlaanderen, theologische en pastorale opleidings- en vormingscentra en de Beroepsvereniging. Deze *stakeholders* leveren elk hun bijdrage bij de implementatie van spiritualiteit en pastorale zorg binnen de ouderenzorg.

De visietekst werd in november voorgelegd aan het Sectorieel Bestuurscollege van de ouderenzorg van Zorgnet Vlaanderen. Deze vergadering bekrachtigde de visietekst, en wees tevens op de noodzaak om werk te maken van concrete adviezen met betrekking tot een competentieprofiel, een taakomschrijving en het statuut van pastores of spiritueel zorgverleners in ouderenzorg-voorzieningen.

Levensmoeheid bij ouderen

Naast dit thema werd in 2012 ook werk gemaakt van het thema 'levensmoeheid bij ouderen'. In oktober vond een vormingstweedaagse plaats in het bezinningscentrum van het karmelietenklooster in Gent. Hoewel in de eerste plaats bedoeld voor pastores die werkzaam zijn in de ouderenzorg, kwam er toch een heel divers publiek op af. Dit illustreert alvast de sectoroverschrijdende relevantie van het onderwerp. De toon voor de tweedaagse was met de inleiding van dr. Carlo Leget meteen gezet: geen saaie academische uiteenzettingen, maar wel dialoog en uitwisseling met het publiek. En het publiek aarzelde niet om de verwachtingen scherp te stellen: hoewel levensmoeheid en levenseindebeslissingen gerelateerd zijn, moet er toch een onderscheid gemaakt worden. Wat kunnen zorgverleners doen voor mensen die aangeven dat het voor hen 'niet meer hoeft'. Wat te doen met mensen die aangeven dat hun leven 'af' is, 'voltooid'? Mensen die zichzelf lijken te overleven? De steeds groter wordende evidentie dat euthanasie voor deze mensen een oplossing is, werd hierbij grondig in vraag gesteld. Leget introduceerde ook verschillende dimensies van 'waardigheid', om taal te geven aan wat we precies bedoelen als we zeggen dat het leven nog steeds zin heeft voor ouderen die zelf enkel nog zinloosheid ervaren en uitdrukken dat ze het moe zijn. Naast persoonlijke waardigheid kwamen ook intrinsieke en relationele vaardigheid aan bod.

Dr. An Haekens gaf een uiteenzetting vanuit psychogerontologisch perspectief, waarbij het onderscheid met depressie grondig uitgewerkt werd. Samen met de deelnemers kwam ze tot de vaststelling dat het fenomeen van levensmoeheid niet makkelijk te omschrijven is vanuit een louter psychologisch kader. Een levensbeschouwelijke of existentiële benadering brengt ons wat dat betreft verder, waarmee de uitdaging voor de pastorale commissie zeer pertinent op tafel kwam. Dr. Linus Vanlaere gaf hiertoe alvast de eerste aanzet. Hij baseerde zich op het werk van de Nederlandse sociologe Defesche, die recent onderzocht heeft wat 'het voltooide leven' betekent bij ouderen, en wanneer dit 'lijden aan het leven' wordt, waaruit een expliciete doodswens (cfr. de balanssuicide) kan voortkomen. Liselotte Van Ooteghem, collega van Vanlaere in de GVO-groep te Kortrijk, stelde een concreet project voor dat aan de hand van het schrijven van levensverhalen bewoners helpt om nieuwe zinzpectieven te ontdekken.

De verdere opvolging van dit thema gebeurde in de eerste plaats door een themanummer van Pastorale Perspectieven, in december 2012. De commissie plant in 2013 een pastoraal advies over deze thematiek. De publicatie van deze tekst moet gepaard gaan met een studiedag waarop het onderwerp vanuit verschillende zorgdisciplines belicht kunnen worden voor een groot publiek. De zorg voor (levensmoeë) ouderen mag immers niet verzanden in fragmentariserend hokjesdenken, maar is een uitdaging én een toetssteen voor de integrale zorgverlening in onze ouderenzorg-voorzieningen.

Pastorale commissie Vlaams Welzijnsverbond

De commissie werkte in 2012 rond het thema van de lichamelijke in zorgrelaties, en meer specifiek werd gefocust op pastorale en liturgische aspecten. De commissie bouwde verder aan de nauwe samenwerking met het Verbond van het Buitengewoon onderwijs, en bereidde twee ontmoetings- en reflectiedagen voor rond het thema 'zintuiglijk vieren' (gepland in het vroege voorjaar van 2013).

Beroepsvereniging voor katholieke pastores in de gezondheids- en welzijnszorg

De beroepsvereniging bouwde in 2012 gestaag verder aan de organisatie die ze in 2011 boven de doopvont had gehouden. 194 Vlaamse pastores werden in de loop van het jaar lid van de vereniging. Naast veel werk achter de schermen zijn er twee momenten waarop de beroepsvereniging 'naar buiten kwam'. In juni werd een congres georganiseerd rond de zorg voor de zorgenden als pastorale competentie. Naast deze inhoudelijke input hield de vzw ook haar algemene vergadering, waarop het huishoudelijk reglement werd goedgekeurd. Het tweede moment was de 'Dag van de Spirituele Zorg', die voor de eerste keer werd georganiseerd op 15 oktober, te midden van de maand van de spiritualiteit. Op deze dag stond niet de pastor centraal, maar wel het pastorale en spirituele zorgaanbod dat integraal deel uitmaakt van 'goede zorgverlening'. Aan de vele reacties te horen was dit een schot in de roos. Er werd al meteen uitgekeken naar de tweede editie van deze dag.

De beroepsvereniging stelde in het najaar ook een aanbod samen van mooi geïllustreerde en gekalligrafeerde wenskaarten, om te gebruiken in de zorgvoorziening (voor bewoners of patiënten, of voor collega's). Thematisch werd een dubbel spoor bewandeld: enerzijds kaarten voor Kerst en Nieuwjaar, en anderzijds kaarten voor troost en bemoediging. Het is alvast de bedoeling om dit kwalitatieve aanbod verder uit te breiden in de loop van het volgende werkjaar.

Naar aanleiding van de 80ste verjaardag van Caritas in België werden geen grootschalige evenementen georganiseerd, zoals het congres naar aanleiding van 75 jaar Caritas.

We kozen ervoor om met bescheiden inzet van middelen drie gemeenschappelijke activiteiten naar voor te schuiven: een intern reflectiemoment waarbij we vooruitkeken naar de rol voor Caritas in de toekomst, in de veranderende context van kerk en wereld, een ontmoetingsdag waarop ook vrijwilligers en hulpvragers werden uitgenodigd, en een rondtrekkende fototentoonstelling, waarmee we alle bisdommen van het land aandeden.

Feestelijke Zitting 16 oktober 2012

Naar aanleiding van de 80ste verjaardag van Caritas in België werd op 16 oktober een intern reflectiemoment georganiseerd waarbij we niet zozeer het verleden wilden evoceren, maar vooral vooruit wilden kijken naar de toekomst. Drie externe sprekers wilden ons daarbij mee op weg zetten: mgr Jan Dumon, secretaris-generaal van de Pauselijke Missiewerken Sint Petrus Apostel, mevrouw Annonciata Sendazirasa, minister van openbaar ambt, werk en sociale zekerheid van Burundi, en Abbé Oreste Incimatata, directeur van Caritas Rwanda.

Caritas in kerk en wereld

Jan Dumon ging als eerste spreker in op het radicale veranderingsproces waarin we ons als kerk, maar ook als Caritas bevinden. We blijven nog te veel plannen vanuit ons eigen verleden. Het evangelie zal weliswaar altijd mensen verzamelen om getuigen te zijn van Gods liefde. Maar de kerk zal dit opnieuw meer en meer vanuit een minderheidspositie moeten doen. Ze is van nature dan ook te weinig populistisch om massaal veel volk op te been te brengen – dat laatste is vooral het gevolg geweest van haar maatschappelijk (machts)positie.

De kerk moet erover waken dat ze niet probeert te overleven om haar structuren te laten overleven, ten koste van haar oorspronkelijke doel, i.e. de christelijke caritas ! Het is dan ook, aldus Mgr. Dumon, de taak van de Caritasorganisaties om de kerk voortdurend aan haar mission statement te herinneren, te verwijzen naar het getuigenis van onze God van Liefde die betrokken is op eenieder maar het meest op de zwaksten. De kerk heeft nood

aan deskundigen op het vlak van de diaconie: zonder diaconie immers geen kerk ! In die zin staat de verkondiging ten dienste van de diaconie, en niet omgekeerd.

De kracht van het middenveld

Minister Annonciata Sendazirasa sprak vervolgens over de rol die christelijke organisaties en het christelijke gedachtegoed hebben gespeeld bij het vormgeven van maatschappelijke processen, wetten en verdragen in Afrikaanse landen. Kerkelijke organisaties vormen er vaak ook één van de sterkste en betrouwbaarste sociale structuren die sterke impulsen kunnen geven voor de ontvoogding van de plaatselijke bevolking. Het was voor minister Sendazirasa tevens een blij weerzien met heel wat collega's, aangezien ze in een vorig leven nog als medewerkster bij Caritas International gewerkt had.

Authentiek Partenariaat

De derde en laatste spreker was Abbé Oreste Incimatata, directeur van Caritas Rwanda. Hij sprak over de evolutie in het denken over partenariaat doorheen de jaren. Zijn verhaal was dan ook sterk getekend door de samenwerking met de Belgische caritas, en vooral dan tijdens de traumatische jaren na 1994, toen Caritas Rwanda de facto ophield te bestaan, en Caritas International ter plekke de fakkel overnam en het vuur brandende hield.

Na afloop werd nog het glas geheven op de toekomst van Caritas – geen zaak van evidenties meer, maar wel, en nog steeds, en misschien des te meer, een broodnodige opdracht. De inbreng van de sprekers heeft alvast de nodige aanzet gegeven om hier verder mee aan de slag te gaan.

Ontmoetingsdag 'Gezond en wel? Sain et sauf?' naar aanleiding van 80 jaar Caritas in België 4 december 2012 - provinciehuis Leuven

Een tweede element van de viering van 80 jaar Caritas in België was de ontmoetingsdag 'Gezond en wel ? – Sain et Sauf ?', die plaats vond op 4 december 2012, in aanwezigheid van Prinses Astrid, in het Provinciehuis te Leuven. Deze ontmoetingsdag was deels geconcipieerd in navolging van de succesvolle ontmoetingsdag in Mont-Godinne, in december 2011. We hadden voor deze ontmoeting, rond het thema gezondheid, heel wat organisaties uitgenodigd die actief zijn op de werkvelden van Caritas.

De inhoudelijke input rond het thema leek ons hiervoor best te komen van mensen die dagelijks met de problematiek geconfronteerd worden: stafmedewerkers, vrijwilligers, maar ook en in de eerste plaats de hulpvragers en begunstigen zelf van de organisaties op het terrein. Zij waren de eerste genodigden van de dag.

De dag startte met een uiteenzetting van Prof. Ides Nicaise (HIVA Onderzoeksinstituut voor Arbeid en Samenleving) die ons om te beginnen enkele sombere cijfers meegaf inzake gezondheidsarmoede. In de workshops die hierna van start gingen, werd vanuit vijf invalshoeken de link naar gezondheid gemaakt. De bedoeling was om de meest prangende problemen op te lijsten, en hiervoor oplossingen en argumenten te zoeken die beleidsmensen kunnen overtuigen. De thema's waren : *toegankelijkheid van de zorg, migratie, eenzaamheid, armoede en huisvesting, ouderen.*

In de namiddag kwamen de groepen terug samen in plenair, en werden de eigen bevindingen gedeeld met de deelnemers aan de andere workshops, én met een panel van beleidsmedewerkers.

Prinses Astrid volgde het voormiddagprogramma. Ze woonde de uiteenzetting van Prof. Ides Nicaise en sloot daarna aan bij twee workshops 'Migratie' en 'Toegankelijkheid van de zorg'. De prinses nam uitgebreid de tijd voor een gesprek met Ides Nicaise, en uitte haar bezorgdheid over de sociale gevolgen van de crisis en de budgettaire gevolgen. Tijdens de workshop nam ze actief deel aan de groepsdiscussie, luisterde vol belangstelling naar de aangehaalde problematieken en deed ook een aantal voorstellen.

Uit de reacties van de deelnemers bleek dat vooral de uitwisseling tussen stafmedewerkers, experts, vrijwilligers en hulpvragers erg gewaardeerd werd. Het ontmoeten van mensen uit andere organisaties die zich ook dagelijks inzetten om verandering te brengen, geeft energie. Het leren kennen van de situatie aan de andere kant van de taalgrens was voor anderen dan weer het meest interessante van deze dag.

Voor Caritas in België was deze ontmoetingsdag niet alleen een verjaardagshappening, maar ook een manier om de vinger aan de pols te houden. De inbreng van mensen met een verschillende achtergrond, uit tal van organisaties waar we op verschillende manieren mee in contact komen en samenwerken, bood een waardevolle staalkaart van problemen en aandachtspunten, maar ook van daadkracht, van enthousiasme en engagement, van creatief en innoverend nadenken en handelen. We wilden na 80 jaar niet achteruit kijken, maar resoluut vooruit: de aangereikte problematieken bieden meer dan voldoende aanzetten om onze werking voor de komende jaren te helpen stofferen.

Na afloop van de ontmoetingsdag volgde, samen met het Interdiocesaan Pastoraal Beraad (IPB) en de Franstalige tegenhanger Centre Interdiocésaine des Laïcs (CIL) nog een persbericht over de problematiek van (het gebrek aan) sociale woningen : Wanneer een Dexia-plan voor sociale huisvesting ? Het was een letterlijke verwijzing naar een verzuchting die weerklonk op de ontmoetingsdag, en naar de cynische waarheid erachter. Bij wanbeheer worden extra miljarden vrijgemaakt, die er vervolgens niet zijn voor wie geen schuld treft aan de economische malaise.

Het was ook een eerste element in het engagement dat we hebben genomen om inderdaad dit jaar verder te werken op de uitkomsten van de workshops.

Fototentoonstelling ‘80 jaar Caritas in België’

Het derde element van de viering van 80 jaar Caritas in België was een fototentoonstelling met foto's van Isabelle Pateer en Jan Bierkens, die de verschillende werkvelden van Caritas in België in beeld bracht.

In 2009 maakte Isabelle Pateer, in opdracht van Caritas Vlaanderen vzw, een uitgebreide fotoreportage in de gezondheids- en welzijnssector, het vrijwilligerswerk en de opvang van asielzoekers door Caritas International.

Jan Bierkens reisde in 2007 naar Centraal-Afrika, waar hij in opdracht van Caritas International de projecten fotografeert in Ethiopië, DR Congo en Burundi. Een jaar later wanneer de Indiase staat Bihar wordt geteisterd door één van de zwaarste overstromingen in een eeuw tijd, is hij opnieuw ter plaatse om het harde werk van Caritas International gedurende enkele weken in beeld te brengen.

Onze federaties en instellingen, onze organisaties en diensten zijn actief op vele vlakken: in de gezondheidszorg, in de welzijnszorg, in de opvang van asielzoekers en migranten, in de hulpverlening in binnen en buitenland, in het vrijwilligerswerk. Met meer dan honderdduizend medewerkers in België en met vele duizenden vrijwilligers, willen wij een beweging zijn van zorg en solidariteit met alle mensen, ongeacht geloof en ras of wat dan ook.

Uit die veelheid van zorg werd een beperkt aantal foto's geselecteerd, met een minimum aan tekst. We hebben gekozen voor beelden, omdat die vaak zoveel meer zeggen dan woorden. En omdat we de toeschouwers vooral in de ogen van mensen wilden laten kijken. De fotografen zijn met medewerkers op stap geweest, en hebben als

het ware door hun ogen gekeken. De foto's tonen de realiteit zoals medewerkers en vrijwilligers ter plekke, op de werkvloer, die ook zien. Verdriet, en ellende, leegte, ... maar ook hoop, en vreugde, volgehouden inspanning, er willen bovenop raken. Samen met mensen op weg gaan, naast hen staan. Alert zijn voor hun vragen. Zien. In die zin is Caritas steeds ook: te zien !

Van april 2012 tot en met december 2012 was de tentoonstelling op verschillende locaties te bezichtigen: Brugge, Antwerpen, Leuven, Brussel, Gent, Luik, Aarlen, Doornik, Hasselt en Melle. Daarmee kwam elk bisdom aan de beurt.

Duizenden bezoekers zagen de tentoonstelling, Belgen, maar ook veel toeristen. Honderden lieten een boodschap achter in één van de commentaarboeken die meereisden. Enkele voorbeelden:

'Respect voor de fotografen, die zo subtiel aantonen dat de wereld ieders thuis zou moeten zijn, m'n hart gaat uit naar de mensen op de foto's.'

'Thanks for the photo's, the world needs more care!'

'Merci de me toucher par vos photo's.'

'Bedankt, Caritas, voor al het werk bij de noodlijdenden overal in de wereld.'

'Al 80 jaar handen en voeten geven aan Christus' liefde'.

'Gefeliciteerd met de foto's, zo mooi realistisch en doordrongen van menselijkheid.'

Veel felicitaties in alle talen, vanuit alle hoeken van de wereld, en aanmoedigingen om voort te doen. Het verhaal van '80 jaar Caritas, dat zorg voor de zwakke, en kwetsbare mens in al zijn facetten centraal stelt, werd door de bezoekers zeer goed begrepen...

Een aantal foto's tenslotte werd geselecteerd en afgedrukt in een herinneringsboekje, samen met de gedichten van Jan Geerts die in de jaargangen 2010 en 2011 van de Caritas Nieuwsbrief verschenen.

ga voor de wereld staan
maak van elke dag een deur
open je woorden en daden
en luister hoe een storm begint
met één druppel die de lucht
durft los te laten en daarna
nog één en nog één

zie hoe de wereld van morgen
voor je ligt in de mensen
die eraan willen beginnen
en de handen uit het hart
steken, want handen worden
soms gebaren, gebaren die tellen
verder dan handen kunnen reiken

Jan Geerts

REGIONALE WERKING

Caritas Antwerpen

Binnen Caritas Antwerpen staat de Dienst Navorming voor Gezondheids- en Welzijnsvoorzieningen in voor de werking rond identiteit en pastoraal. Daarnaast heeft Caritas Antwerpen een lange diaconale traditie, zowel naar de instellingensectoren als naar de ondersteuning van Caritas Hulpbetoon.

Bernadette Verbruggen verzorgt als medewerkster van Caritas Vlaanderen vanuit de vestigingsplaats Antwerpen mee de brugfunctie naar de werking van Caritas Hulpbetoon en naar de ondersteuning van het vrijwilligerswerk van Present. Sophie Du Caju was betrokken bij de ondersteuning van voorzieningen.

Binnen de nieuwe oriëntaties van Caritas zal in de nabije toekomst ook werk gemaakt van de uitbouw van een Crisisfonds Antwerpen (binnen Caritas Hulpbetoon). De voorbereidingen daartoe werden in de loop van 2012 opgestart.

Dienst Navorming voor Gezondheids- en Welzijnsvoorzieningen (DNGW)

De DNGW is een stafdienst van het Bisdom Antwerpen en Caritas Antwerpen, opgericht in november 2000. De DNGW biedt pastores, medewerkers en beleidsverantwoordelijken vorming, begeleiding en advies om professioneel te groeien op het vlak van ethiek, spiritualiteit, pastorale zorg en organisatie-identiteit.

De vormingsverantwoordelijke is Dominiék Lootens. Het secretariaat wordt ondersteund door Bernadette Verbruggen. Vicaris Bruno Aerts is vanuit het Bisdom Antwerpen verantwoordelijk voor het beleid van de DNGW.

Vormingsinitiatieven DNGW

Een kerntaak van de DNGW bestaat erin om een vormingsaanbod uit te werken voor pastores en medewerkers werkzaam in voorzieningen. Hieronder valt ondermeer de jaarlijkse studiedag voor pastores en de studietweedaagse voor recent benoemde pastores. Op dit vlak werden volgende initiatieven genomen:

- Studiedag voor instellingspastores rond pastorale zorg bij personen met dementie met Rieke Mes (Den Bosch). Vanuit een multidimensionaal Godsbeeld en mensbeeld konden de pastores uitwisselen rond de doelstellingen en aanpak in de pastorale begeleiding van personen met dementie.

- Pastoraaltheologische studietweedaagse voor (beginnende) pastores met Prof. Dr. Ruard Ganzevoort (VU-Amsterdam). Tijdens deze tweedaagse stonden de pastores stil bij de rol van religie in onze samenleving, bij het gebruik van theologische kaders in de praktijk, en bij verschillende vormen van gebed. De deelnemers deden dit vanuit het perspectief van de context waarbinnen zij hun beroep uitoefenen.
- Driedaagse vorming liturgie voor medewerkers in de ouderenzorg met vicaris Bart Paepen (Bisdom Antwerpen). De deelnemers maakten kennis met de verschillende aspecten van liturgie. Met de hulp van een tussentijdse opdracht wisselden ze uit rond de liturgische praktijk in hun voorziening.
- Daarnaast vindt de DNGW het belangrijk om een structureel vormingsaanbod uit te werken en aan te bieden in samenwerking met bevriende organisaties. Partners in 2012 waren o.m. de andere diocesane Caritassecretariaten, Caritas Vlaanderen en haar Verbonden en de diocesane diensten. Activiteiten waren o.m. een zevendaagse vorming in Bellem met Arthur Polspoel (Tilburg) rond Pastorale Identiteit en Vaardigheden, een thematische module van eveneens zeven dagen rond verlies, rouw en spirituele zorg, opnieuw in samenwerking met Arthur Polspoel en georganiseerd in Mechelen, en een Thematisch Overleg Beginnende Pastores met Inge Schellekens (CCV Antwerpen).
- Bovendien werden heel wat initiatieven ontwikkeld op het vlak van vorming, advies en begeleiding naar individuele voorzieningen toe.

Eigen werking en netwerking

- In samenwerking met CCV Antwerpen was de DNGW in 2012 betrokken bij ondersteuning van het beleid in het bisdom Antwerpen, en meer in het bijzonder ook bij de diocesane opleiding pastorale werk(st)ers en diakens. Dominiek Lootens had als specifieke opdracht om in deze opleiding (pastoraal)theologische kaders aan te reiken.
- In opdracht van de Gasthuiszusters Van Antwerpen wordt een publicatie voorbereid rond Maatschappelijk Verantwoord Ondernemen in de Zorg., onder eindredactie van Dominiek Lootens en met medewerking van heel wat bekende namen uit het werkveld. Dominiek Lootens publiceert daarnaast regelmatig in relevante vaktijdschriften.
- Sinds 2012 is Dominiek Lootens lid van het SIPCC (Society for Intercultural Pastoral Care and Counseling). In de Philosophisch-Theologische Hochschule Vallendar gaf hij een seminarie rond verpleegkunde en theologie.

Caritas in Limburg

De evolutie van Caritas Limburg kon u de afgelopen jaren in dit jaarverslag lezen. Ook al bestaat Caritas Limburg niet meer als formele structuur, de caritasgedachte wordt in Limburg springlevend gehouden. Graag plaatsen we de diaconale inspanningen in het teken van de caritas. – de ‘liefdeswerken’.

Vanuit de vestigingsplaats in Hasselt ontplooit Ann Nivelles van Caritas Vlaanderen heel wat ondersteunende activiteiten vooral dan naar vrijwillig engagement en in het kader van de solidariteitswerking. Bisschoppelijk afgevaardigde Kris Buckinx en vormingsmedewerker Steven Capelle bekommeren zich vooral om identiteit en pastoraal.

Contacten met zorginstellingen

De inspanningen liggen hier vooral op het vlak van de ondersteuning van de pastoraal en de identiteit. Er zijn regelmatige samenkomsten, van de ziekenhuispastores, er is een werkgroep pastoraal rusthuizen, en ook vanuit de welzijnsvoorzieningen is er een beperkte werkgroep. We nemen ons voor het komende jaar individuele contacten te leggen met de rusthuisdirecties om de toestand van de pastoraal te bespreken.

Afgelopen jaar organiseerden we op 25 april 2012 onze jaarlijkse dag voor alle rusthuispersoneel. We werden daarin begeleid door dokter Mark Desmet. Voor 165 deelnemers werd het een inspirerende dag onder de titel “Liefde voor het werk”.

Vanuit de werkgroep pastoraal Vlaams Welzijnsverbond groeide het initiatief om met volwassen bewoners van onze huizen en voorzieningen op bedevaart naar Scherpenheuvel te gaan. Het werd een erg mooie samenkomst op 4 oktober 2012, op maat van onze bewoners. De belangstelling was groot (een 250 deelnemers) en het enthousiasme achteraf bemoedigend.

We organiseerden op 12 november 2012 een diocesane ontmoetingsavond voor beleidsverantwoordelijken in de welzijns- en gezondheidssector. De gelegenheidstoespraak ‘De meerwaarde van de christen voor zorg en samenleving’ werd gehouden door Mark Van de Voorde. Na deze toespraak kregen de genodigden de kans om een bezoek te brengen aan de fototentoonstelling ‘80 jaar Caritas in Belgium’. Er werd afgesloten met een receptie. Het was een geslaagde avond met een 50-tal aanwezigen.

Solidariteit met Caritasorganisaties wereldwijd

Ook in 2012 voerde **Caritas International** een actie in een 24-tal zorginstellingen in Limburg; dit jaar voor het eerst ook in een aantal parochies in Landen. Van begin september tot eind oktober werd er een fondsenwervingscampagne georganiseerd, met als thema ‘Elke druppel telt’. Bloem- en kruidenpotjes werden verkocht ten voordele van Ethiopië, Indië en Burundi.

Andere evenementen waren o.a. de deelname aan de wereldmarkt 'Fiësta Tropical' in Sint-Truiden, een animatie op het Wereldfeest 'OndersteBoven' in Neerpelt en een stand op 'Porta 2012' in Hasselt. Verder was er nog de jaarlijks terugkerende actie 'Eén miljoen sterren', die dit jaar georganiseerd werd op

30 november in Bree i.s.m. IJD Hasselt en Missio. Het was een sfeervolle happening met zeer veel jeugd. 1000 jongeren konden er kaarsjes ontsteken en wensen op een wensmuur kleven. Op deze manier lieten ze licht schijnen voor alle oorlogsslachtoffers, meer specifiek voor alle getroffen in Syrië.

Ondersteuning van het vrijwilligerswerk

Op het Caritas-secretariaat in Hasselt werd er verder gewerkt aan de ondersteuning en de uitbouw van het vrijwilligerswerk in de Limburgse voorzieningen in samenwerking met Present. Present Limburg telt ongeveer 700 vrijwilligers, actief in 20 voorzieningen (op 37 locaties). In 2012 bestond Present 45 jaar in Limburg.

Hiervoor werden tal van vormingen en ontmoetingsmomenten gepland, voorbereid en georganiseerd i.s.m. de provinciale stuurgroep van Present. Promotie en het aantrekken van nieuwe vrijwilligers blijven belangrijke agendapunten. Jubilarissen werden gevierd, contacten met directies, intern en extern vrijwilligersverantwoordelijken werden onderhouden. Nieuwe voorzieningen sloten zich aan. JOKA Limburg organiseerde activiteiten voor de jeugd.

Caritas Oost-Vlaanderen

Caritas Oost-Vlaanderen heeft in de loop van 2012 zijn aandacht gericht op de toekomst waar de kernopdrachten zullen zijn: de zorg voor de christelijke identiteit van de caritasinstellingen, de ondersteuning van de pastoraal en de christelijk geïnspireerde ethiek, de armoedeproblematiek. Ook de ondersteuning van het vrijwilligerswerk zal een ruimere plaats krijgen. De aspecten rond pastoraal en identiteit worden vooral getrokken door directeur Daniël De Backer en pastoraal vormingswerker Jan Michels. Olga Huylebroeck van Caritas Vlaanderen werkt in Gent aan de ondersteuning van de armoedeproblematiek en naar de toekomst toe ook voor het vrijwilligerswerk.

Christelijke identiteit

Over deugdelijke zorg en christelijke identiteit. Prof. Paul Van Tongeren gaf op 1 maart een fel gesmaakte lezing voor bestuurders en directies over het belang van de deugdenethiek in de wereld van de zorg. Ook de oude traditie van de deugdenethiek en het denken over de menselijke vermogens, over verlangen en rede oefenen een kritische functie uit ten aanzien van de moderniteit. Ook zonder de expliciet christelijke deugden: geloof, hoop en liefde, is het zinvol in een instelling af en toe na te denken over de vraag wat moed, maat, verstandigheid, rechtvaardigheid, verlangen en rede voor ons kunnen betekenen. Om ons af te vragen waar het eigenlijk om gaat.

Pastoraal: enkele voorbeelden

Pastoraat in de context van vandaag. Op deze seminarieavond voor bestuurders en directies reikte prof. Axel Liégeois elementen aan voor het ontwikkelen van een vernieuwde en vernieuwende visie op de instellingenpastoraal. Vanuit een fundamentele visie op pastoraat werd ingegaan op een aantal uitdagingen. De kern is de kanteling van een aanbodgestuurde naar een vraaggestuurde zorg en de verhouding tussen integrale, spirituele en pastorale zorg. Pastoraat is een expliciete invulling van spirituele zorg, als essentiële dimensie van integrale zorg. Pastoraat is ook een vraaggestuurde zorg als antwoord op de specifieke zinbeleving van de zorgvrager. De pluraliteit van zinbeleving is geen bedreiging, maar een uitdaging en een hefboom om het pastoraat te verduidelijken.

Hoe de communicatieve vaardigheden van de pastor verruimen en verdiepen? Op een intersectorale vormingsdag voor vrijgestelden in de pastoraal bracht prof. Manu Keirse een aantal vaardigheden ter sprake die voor het pastoraat dienstig kunnen zijn.

Evangelieverhalen. Na de kerstverhalen en hun betekenis voor pastoraal werk, bracht Luc Maes de betekenis van de paasverhalen en Geert De Decker had het over 'Genezen van binnen naar buiten', heelmaking vanuit evangelische verhalen.

Proviand voor de toekomst

In dit project worden een twintigtal mensen uit de ouderenzorg via een persoonlijk vormingstraject begeleid op weg naar het getuigschrift van pastoraal animator. In 2013 zal een eerste groepje het traject voltooid hebben.

Ethische vorming op instellingenniveau

Het caritassecretariaat zorgde voor een aantal vormingsavonden voor voorzieningen en raden van bestuur, en begeleidingsmomenten bij ethische problemen, vooral rond het levenseinde.

Armoedebestrijding

Caritas Oost-Vlaanderen fungeert als regionaal steunpunt voor de werking van Caritas Hulpbetoon. Het is ook de draaischijf van het Crisisfonds Oost-Vlaanderen, een deelwerking van Caritas Hulpbetoon waarbij in Oost-Vlaanderen, in samenspraak met sociale diensten en andere actoren, individuele hulpvragen worden behandeld.

Caritas in het Vicariaat Vlaams-Brabant & Mechelen

Binnen de dienst Caritas en Diaconie hebben we in het jaar 2012 vooral aandacht besteed aan de Kennismaking met de verschillende voorzieningen. Bezoeken aan de ziekenhuizen, het maandelijks overleg met de directeurs van de bejaardenvoorzieningen (Brandpunt), de persoonlijke contacten met de pastores en de vergaderingen met de vicariale commissies van pastores voor bejaardenvoorzieningen en voor ziekenhuizen waren middelen om de realiteit in deze voorzieningen beter te leren kennen.

Deze contacten leverden veel informatie op die ons inspireerde in het beleid en ons ideeën gaf voor de organisatie van de jaarlijkse studiedagen voor pastores. Omdat we vastgesteld hebben hoe de pastorale zorg in voorzieningen een samenspel is tussen verschillende actoren, hebben we de studiedagen zoveel mogelijk willen openstellen aan alle betrokkenen.

We organiseerden daarom een bezinningsdag die pastores van ziekenhuizen, bejaarden-voorzieningen en voorzieningen voor mensen met een handicap, maar ook vrijwilligers van deze voorzieningen samenbracht om terug te keren naar de Bron die kracht en inspiratie geeft voor hun inzet voor de naaste.

We organiseerden eveneens een studiedag die directies en pastores samenbracht om te reflecteren en uit te wisselen over “ beleid en pastoraat” binnen de zorgvoorzieningen.

Gedurende het afgelopen jaar herstartten we de werkgroep “pastoraal voor personen met een handicap” en we hervormden het Bureau Ziekenhuispastoraat tot een Vicariale Commissie die aan de Bisschop advies geeft over allerlei aspecten van de werkzorgen van de ziekenhuispastor.

In het jaar 2012 kregen we ook gelegenheid om kennis te maken met een aantal plaatselijke initiatieven ten dienste van mensen in armoede. Dit was een eerste aanzet om de diaconie in ons vicariaat verder te leren kennen en uit te bouwen. Al snel werden we geconfronteerd met prangende vragen zoals de nood aan opvang van daklozen in de winter, de nood aan ondersteuning van vrijwilligers enz.

We hopen in 2013 verder te gaan met de uitbouw van de diaconie binnen ons vicariaat en we hopen op een constructieve wijze verder samen te werken met pastores en directies van zorgvoorzieningen.

Caritas West-Vlaanderen

Vrijwilligerswerk 2012

In West-Vlaanderen is de werking met betrekking tot het vrijwilligerswerk sterk verbonden met de werking van Present. We hebben een sterk aanbod aan ondersteuning aan voorzieningen omtrent vrijwilligerswerk, vooral onder de vorm van vorming voor verantwoordelijken van vrijwilligerswerk en vorming voor vrijwilligers. Hiervoor vertrekken we vanuit actuele vragen en noden van de betrokkenen. Deze vorming richt zich naar alle voorzieningen.

Zo realiseerden we in 2012 :

Voor vrijwilligers

- Instapsessies voor nieuwe vrijwilligers
- Omgaan met onmacht – Getuigenis van Annelien Vermeersch
- Gevangen door angst – Anne Hoet en Magda Demeyere

Voor verantwoordelijken

- Harmonisch samenwerken tussen personeel en vrijwilligers – Liliane Krokaert
- Vrijwillig en verantwoordelijk - Hoe betrek ik vrijwilligers bij de uitbouw van het vrijwilligerswerk – Hilde Vanneste en Liliane Krokaert

Daarnaast waren er een 7-tal intervisiegroepen voor animatoren, animatieverantwoordelijken en begeleiders in dagverzorgingscentra. Onder begeleiding van Greta Vervisch werden knelpunten en werkpunten besproken. In de 21 bijeenkomsten in het jaar 2012 waren er verschillende casussen omtrent vrijwilligerswerk. Daarin wordt vooral gestreefd om een visie te bepalen en te implementeren in de grotere structuur van een voorziening ouderenzorg. We maken stapvoets werk van een lange termijn beleid en bespreken de evoluties op vlak van vrijwillige inzet. De concrete dagelijkse omgang en afspraken met de vrijwilligers, alsook het opzetten van overleg en inspraak zijn belangrijke items uit de intervisie. Op vandaag zijn er nog weinig vrijwilligers in de dagverzorgingscentra, maar we ondernamen in 2012 alvast aanzetten tot een grotere inzet van vrijwilligers.

Armoede – 2012

De VZW Caritas Daden Gevraagd behandelde in 2012, 133 aanvragen i.v.m noodsituaties in Vlaanderen. De hulpverleningstussenkomsten gebeuren bijna uitsluitend op schriftelijke vraag van een sociale dienst die de personen in kwestie ook effectief begeleidt. Deze hulpverleningsaanvragen worden in een werkgroep besproken die ongeveer wekelijks samenkomt. Greta Vervisch is lid van deze werkgroep, Hilde Quintens werkt de hulpverleningsaanvragen cijfermatig af en doet de boekhouding van de VZW.

Caritas West-Vlaanderen stond daarnaast ook in voor de opvolging en de begeleiding van de West-Vlaamse projecten van Caritas Hulpbetoon. De contacten met de projectbeheerders en de administratieve opvolging werden er in goede banen geleid. Een sterke delegatie van deze West-Vlaamse organisaties tekende ook present op de ontmoetingsdag van 4 december in Leuven.

PUBLICATIES

Caritas Nieuwsbrief

'Caritas Nieuwsbrief' is een publicatie van Caritas Vlaanderen vzw, verschijnt zes maal per jaar en heeft een oplage van 2.300 exemplaren. De Nieuwsbrief wordt onder meer toegestuurd aan beheerders en verantwoordelijken van de bij de Caritasverbonden en -diensten aangesloten voorzieningen alsook aan andere organisatie waar we in het kader van de armoedeproblematiek en de projectenwerking van Caritas Hulpbetoon mee samenwerken, en aan een aantal individuele geïnteresseerden.

De inhoudelijke invulling van de Caritas Nieuwsbrief focust in de eerste plaats op de werkvelden en invalshoeken van Caritas Vlaanderen, met een bijzondere aandacht voor de thema's 'Armoede', 'Vrijwilligerswerk' en 'Identiteit en Pastoraal'.

'Caritas in België', 'Caritas Europa' en 'Caritas Internationalis' brengen verslag uit over de diverse activiteiten van Caritas, zowel nationaal als internationaal.

De operationele facetten van de Caritaswerking komt aan bod in de rubriek 'Solidariteit'. Naast actuele informatie rond noodhulp bij rampen, campagnes, projecten, acties, willen we in de Caritas Nieuwsbrief ook het terrein 'armoede en sociale uitsluiting' – zowel nationaal (Caritas Hulpbetoon) als internationaal (Caritas International) – vanuit verschillende invalshoeken aan bod laten komen. Ook het vrijwilligerswerk komt in dit werkveld ruim aan bod, met naast de eigen initiatieven ook aandacht voor de activiteiten van *Present* en van *Joka*.

De rubriek 'Gezondheid en Welzijn' biedt een forum aan het ruime veld van gezondheids- en welzijnswerk met een waaier van informatie over beleid, onderzoekswerk, professionalisering en vorming (met een bijdrage vanuit VOCA, Partner van Acerta) terwijl in 'Kerk en Samenleving' de brug gemaakt wordt naar het brede kerkelijke veld en naar de vertaling van de Caritasgedachte naar de bredere kerkgemeenschap. Ook de diocesane werking en inbedding van Caritas krijgt hier een plaats.

Verder biedt de Caritas Nieuwsbrief een forum aan organisaties en initiatieven die aansluiten bij haar visie en werkvelden: Broederlijk Delen, Welzijnszorg, Kerkwerk Multicultureel Samenleven, projecten van de Koning Boudewijnstichting, aankondigingen van vormingsinitiatieven, studiedagen, evenementen, nieuwe publicaties...

Elke editie bevat bovendien een katern van de arbeidsgeneeskundige dienst IDEWE, de i-flash.

Intekenen op de Caritas Nieuwsbrief is gratis en kan via www.caritas.be.

Caritas Cahiers

Caritas Cahier 12: Studiedag 'De vrijwilliger in de social-profit: medewerker van het jaar. Investeren in vrijwilligers(beleid)

(Verslag Studiedag 25 oktober 2011)

Naar aanleiding van het Europees Jaar van het vrijwilligerswerk nam Caritas Vlaanderen het initiatief voor een studiedag over vrijwilligerswerk in zorg en welzijn. Samen met Present, Vlaams Welzijnsverbond en Zorgnet Vlaanderen zochten we relevante onderwerpen en goede sprekers. Enerzijds had deze studiedag als bedoeling directies en besturen van zorgorganisaties bewust te maken van de meerwaarde van vrijwilligerswerk en anderzijds wilden we het belang van een goede organisatie en omkadering van het vrijwilligerswerk benadrukken. Investeren in vrijwilligers en in vrijwilligersbeleid werpt zijn vruchten af, blijkt uit praktijkervaring.

Dit cahier biedt de mogelijkheid de presentaties van de studiedag na te lezen. Indien van toepassing wordt verder verwezen naar meer informatie in publicaties of op websites.

Dit en vorige Caritas Cahiers kunnen besteld worden via www.caritas.be, publicaties.

Pastorale Perspectieven. Driemaandelijks vaktijdschrift voor en door pastores

Ook in 2012 verschenen weer vier nummers van Pastorale Perspectieven. Het was ondertussen vijf jaar geleden dat het tijdschrift de metamorfose onderging van losbladige verzameling teksten naar een ingebonden tijdschrift met eigen artikels die telkens de reflectie over het pastoraal werk willen voeden. Tijd voor een nieuwe opfrissing van de layout. Inhoudelijk wordt dezelfde koers aangehouden.

Het eerste nummer van de jaargang ging over meertaligheid en spiritualiteit in de pastorale zorg. Anne Vandenhoeck beschrijft de pastor als een zorgverlener die meerdere talen spreekt. Ze gaat na wat er in ieder van die talen gezegd kan worden over de identiteit van de pastor. Johan Verstraeten werkt de taal van de spiritualiteit verder uit. Dit themanummer is gebaseerd op het openingscongres van de beroepsvereniging. Het tweede nummer, verschenen in juni, snijdt een moeilijk thema aan: alcoholverslaving. De bedoeling was om dit thema ook binnen de wereld van de pastorale zorg ter sprake te brengen, enerzijds om het taboe errond te doorbreken, en anderzijds omdat het een grote uitdaging inhoudt voor pastores: van alle mogelijke psychische pathologieën is alcoholverslaving het meest duidelijk te

omschrijven als een existentiële ziekte. Het septembernummer van het tijdschrift focust op de interdisciplinaire samenwerking in de zorgvoorziening, en de rol van de pastor hierin. Bert Verbeke en Frederique Vanneuville leverden een bijdrage over de opdracht tot integratie, niet alleen van de persoon van de pastor of spiritueel zorgverlener, maar ook en vooral van het spiritueel zorgaanbod in het integrale zorgaanbod van de voorziening. Verder wordt aandacht gegeven aan het belang van zelfzorg (met een artikel van Chris Van de Veire) en aan de zorg voor collega-zorgverleners (met een artikel van Ria Vercamer). Het laatste nummer van 2012 handelt over levensmoeheid bij ouderen. De bijdragen van Linus Vanlaere en Liselotte Van Ooteghem zijn afkomstig van de vormingstweedaagse over dit thema in oktober 2012. Filip Zutterman en Dominiek Lootens leverden ook artikels, over de impact van de zorgcultuur in een woonzorgcentrum, en over Thomas Merton.

ISBI – Intersectorale Beheersinformatie

In 2012 werden 37 intersectorale beheersinformatienota's (ook "ISBI's" genoemd) verspreid naar de aangesloten voorzieningen en diensten van Zorgnet Vlaanderen en van het Vlaams Welzijnsverbond. Deze nota's behandelen sectoroverschrijdende onderwerpen die de voorzieningen als werkgevers aanbelangen. Ze worden sedert enige jaren via elektronische weg verspreid. De aangesloten leden kunnen de nota's ook via de sites van de respectievelijke verbonden raadplegen.

Wij geven hierna een kort overzicht van de vernieuwende sociaal-juridische onderwerpen die in de loop van 2012 in deze informatienota's aan bod kwamen:

Er waren vooreerst de meer specifieke dossiers die betrekking hadden op de problematiek van het pensioen en het brugpensioen, en van het tijds krediet in het kader van het regeerakkoord Di Rupo, naast een uitgebreide reeks thema's in verband met tewerkstelling (o.a. solidariteitsbijdragen van studenten, uitbreiding educatief verlof vanaf het schooljaar 2012-2013, uitbreiding ouderschapsverlof, bijkomende vakantie aan het begin of bij de hervatting van de activiteit, themaverlof bij de hospitalisatie en een zwaar ziek kind, leeftijdspiramide bij collectief ontslag, strengere sancties bij onvoldoende opleidingsinspanningen, verscherpt toezicht op prestaties van deeltijdse werknemers, werkgelegenheidsplan voor 45-plussers, en de loonkloof tussen mannen en vrouwen). Ook het vrijwilligerswerk werd behandeld.

Tevens werd aandacht besteed aan een aantal preventie- en veiligheidsdossiers, zoals de verstrenging van de wetgeving inzake energieprestatiecertificaten voor publieke gebouwen, de veiligheid en modernisering van in bedrijf zijnde liften, en nieuwe basiseisen voor arbeidsplaatsen in het kader van de codex welzijn op het werk.

Ook de aanpassing van de gewijzigde vergoeding voor het gebruik van een privévoertuig voor beroepsdoeleinden, de gewijzigde bedragen inzake loonbeslag en loonoverdracht, de gewijzigde tarieven inzake de openbaarmaking van de jaarrekeningen van bepaalde vzw's en inzake de publicatie van akten in het Belgisch Staatsblad, de gemeente- en provincieraadsverkiezingen van 14 oktober, dienstencheques en het contract in verband met Reprobel, kwamen in de informatienota's aan bod.

De lijst met alle informatienota's die in 2012 verschenen, is opgenomen in bijlage.

GELEDINGEN EN DIENSTEN

Verbonden

Zorgnet Vlaanderen vzw is een werkgeversorganisatie die initiatieven verenigt uit de social profit: algemene ziekenhuizen, voorzieningen uit de geestelijke gezondheidszorg en uit de ouderenzorg. Meer dan 500 voorzieningen zijn lid van Zorgnet Vlaanderen.

Samen stellen ze ca. 80.000 personeelsleden tewerk.

Zorgnet Vlaanderen is een netwerk van voorzieningen, een kennisdelende organisatie en een overlegplatform waar informatie en ideeën worden uitgewisseld.

Zorgnet Vlaanderen verdedigt de belangen van zijn leden bij de verschillende overheden en gezondheidsactoren, zowel op Vlaams als op federaal en op internationaal niveau.

Guimardstraat 1

1040 Brussel

Tel.: 02/511.80.08

Fax: 02/513.52.69

E-mail : post@zorgnetvlaanderen.be

Website: www.zorgnetvlaanderen.be

Het **Vlaams Welzijnsverbond** groepeert in Vlaanderen en Brussel een 700-tal VZW's actief in de bijzondere jeugdzorg, de gehandicaptenzorg, de gezinsondersteuning, de kinderopvang en het vrijwilligerswerk, met 26.000 personeelsleden en 3.600 onthaalouders die zich jaarlijks inzetten voor 105.000 kinderen, volwassenen en hun gezinnen! 10.000 vrijwilligers helpen ons hierbij. Kernopdrachten zijn: informatie en advies aan de aangesloten leden, belangenbehartiging beleidsbeïnvloeding en vertegenwoordiging.

Guimardstraat 1

1040 Brussel

Tel.: 02 511 44 70

Fax: 02 513 85 14

E-mail: post@vlaamswelzijnsverbond.be

Website: www.vlaamswelzijnverbond.be

Diensten

CCV-Regio Caritas

Cairos Competent in Zorg

Cairos wil een vormingsaanbod aanbieden aan verplegenden en verzorgenden, werkzoekend of werkend, dat hen ondersteunt in hun zorginhoudelijke opdracht. Hiernaast wordt een aanbod uitgewerkt dat woon- en zorgcentra wil ondersteunen in hun zorginhoudelijke kwaliteit.

*Geldenaakse baan 277
3001 Heverlee
Tel.: 016/38 98 94
E-mail: cairos@ccv.be
Website: www.cairos.be*

Solidariteitsacties

Caritas International helpt slachtoffers van oorlogsgeweld, natuurrampen en armoede, in hun eigen land of op de vlucht, en werkt hiervoor samen met andere nationale en internationale netwerken, in eerste instantie met het wereldwijde Caritasnetwerk dat 162 leden telt en actief is in 200 landen. In België organiseert Caritas International individuele sociale en juridische bijstand en begeleiding voor migranten en verdedigt de rechten van vluchtelingen. Op basis van hun ruime ervaring ijvert Caritas International voor een beter beleid op het vlak van onthaal, asiel en migratie.

*Liefdadigheidstraat 43
1210 Brussel
Tel.: +32 (0)2 229 36 11
Fax: +32 (0)2 229 36 25
E-mail: info@caritasint.be
Website: www.caritas-int.be*

De activiteiten van **Caritas Hulpbetoon** zijn gericht op de ondersteuning van de minst bedeelden in onze maatschappij. Meer bepaald worden er projecten van voorzieningen en diensten ondersteund die actief zijn op het vlak van hulpverlening aan zieken, bejaarden, gehandicapten, kinderen in nood of andere hulpbehoevende personen. Dankzij de daadwerkelijke steun van vele schenkers, kan Caritas Hulpbetoon tientallen projecten uit de verschillende domeinen van de gezondheids- en welzijnssector van de nodige financiële zuurstof voorzien. Hierdoor zijn deze in staat om nieuwe initiatieven en projecten uit te werken en te ontwikkelen.

Naast de steun aan de meest verscheidene projecten van talrijke voorzieningen, organiseert Caritas Hulpbetoon driemaal per jaar, en dit reeds gedurende vele jaren, een 'nationale actie'. Het betreft hier een globale fondsenwerving waarbij telkens een ander thema aan bod komt.

Liefdadigheidstraat 39

1210 Brussel

Tel.: 02/608 00 72

Fax: 02/608 00 75

E-mail: caritas.hulpbetoon@caritas.be

Present Caritas Vrijwilligerswerk wil de solidariteit bevorderen met mensen die ziek of oud zijn of een handicap hebben, en in een voorziening verblijven.

Deze solidariteit krijgt concreet vorm via:

- werken aan sensibilisering: aandacht oproepen in de maatschappij voor deze personen en hun specifieke situatie, met de nadruk op de aandacht voor de totale mens;
- oproepen tot vrijwillig engagement: mensen motiveren tot een daadwerkelijke inzet voor deze zorgbehoevende mensen en zo bijdragen tot het verhogen van hun levenskwaliteit;
- bruggen bouwen tussen de mensen die in de voorziening verblijven en de buitenwereld" (als wederkering proces) om zo mee te werken aan de humanisering van de voorzieningen.
- het ijveren voor een degelijke en verantwoorde inhoud en omkadering voor het vrijwilligerswerk met het accent op een kwalitatieve werving, vorming, begeleiding en ondersteuning van de vrijwilligers, en zodat vrijwilligers een reële bijdrage leveren aan een kwaliteitsvolle zorgverlening.

Liefdadigheidstraat n39

1210 Brussel

Tel.: 02/248.10.42

Fax : 02/230.23.77

E-mail: info@presentweb.be

website: www.presentweb.be

Diocesane secretariaten

Caritas Antwerpen vzw (maatschappelijke zetel)

Karel Mirystraat 2
2020 Antwerpen
Tel.: 03/247.88.11
Fax: 03/247.88.91

DNGW (Administratie Caritas Antwerpen en dienst navorming pastores)

Theologisch en Pastoraal Centrum
Groenenborgerlaan 149 (blok A)
2020 Antwerpen
Tel. 03/287.35.76
e-mail: administratie@caritasantwerpen.be

Caritas in Limburg

Tulpinstraat 75
3500 Hasselt
Tel.: 011/24.90.68
Fax: 011/28.84.77
e-mail: caritas.limburg@bisdomhasselt.be

Caritas Oost-Vlaanderen vzw

Coupure 273
9000 Gent
Tel.: 09/224.37.69
Fax: 09/225.33.47
e-mail: caritas.oost-vlaanderen@skynet.be

vanaf 01/03/13 : Bisdomplein 1

Caritas West-Vlaanderen vzw

Bosdreef 5

8820 Torhout

Tel. 050/74.56.22

Fax: 050/74.56.26

e-mail: post.cw@skynet.be

web: www.caritaswest.be

Vicariale Dienst Caritas en Diaconie

Varkensstraat 6

2800 Mechelen

Tel. 015/29.84.57

e-mail: mit.borghijs@vlbm.be

Voor de activiteiten van de diocesane secretariaten verwijzen wij graag naar de respectievelijke websites of jaarverslagen.

**Algemene Vergadering CARITAS VLAANDEREN vzw
(op 31.12.2012)**

Voorzitter

Vic. L. De Geest

Bisschop-Referendaris

Mgr. L. Van Looy (bisschop-referendaris)

WERKVELD 'GEZONDHEID & WELZIJN'

Zorgnet Vlaanderen

Dhr. P. Degadt • Dhr. R. De Rycke • Dhr. G. Van Oevelen

Vlaams Welzijnsverbond

Mevr. R. De Keyser • Dhr. H. Delaruelle • Dhr. J. Van Hees

WERKVELD 'SOLIDARITEIT'

Caritas International

Dhr. G. Dopchie • Dhr. M. Verhulst

Caritas Hulpbetoon

E.H. J. De Vlieger • E.H. M. De Wever

Present Caritas Vrijwilligerswerk

Mevr. L. Krokaert • Dhr. A. Cluckers

WERKVELD 'KERK & SAMENLEVING'

Diocesane Caritasverantwoordelijken

*Vic. B. Aerts • Dhr. K. Buckinx • Vic. K. Depoortere
Zr. M.R. Dirix • Zr. H. Reynders • E.H. D. De Backer*

Unie van de Religieuzen van Vlaanderen

Vader Abt E. De Sutter • Zr. A. Van Laeken

WERKVELD 'UNIVERSELE CARITASWERKING'

Caritas Belgica

Dhr. F. De Coninck

Caritas Francophone

Dhr. P. De Bucquois

EXPERTEN

Dhr. E. Rohaert • Mevr. A. Simoens • Mevr. D. Colsoul

Adviserende leden

Dhr. F. Cuyt • Dhr. D. Verhoeven

**Raad van Bestuur CARITAS VLAANDEREN vzw
(op 31.12.2012)**

Voorzitter   *Vic. L. De Geest*

Bisschop-Referendaris   *Mgr. L. Van Looy*

WERKVELD 'GEZONDHEID & WELZIJN'

Dhr. U. Cayzeele • Dhr. F. Cuyt • Dhr. P. Degadt • Dhr. R. De Rycke • Dhr. J. Renders • Dhr. G. Van Oevelen

WERKVELD 'SOLIDARITEIT'

E.H. J. De Vlieger • E.H. M. De Wever • Mevr. L. Krokaert • Dhr. M. Verhulst

WERKVELD 'KERK & SAMENLEVING'

Vic. B. Aerts • Dhr. K. Buckinx • Vic. K. Depoortere • Vader Abt E. De Sutter • Zr. H. Reynders

WERKVELD 'UNIVERSELE CARITASWERKING'

Dhr. P. De Bucquois • Dhr. F. De Coninck

Adviserende leden

E.H. D. De Backer • Dhr. G. Dopchie • Dhr. D. Verhoeven

PERSONEELSLEDEN

Dominic VERHOEVEN, directeur

☎ 02/608 00 70 ✉ dominic.verhoeven@caritas.be

Lieve COOREVITS, stafmedewerker vrijwilligerswerk

☎ 02/608 00 76 ✉ lieve.coorevits@caritas.be

Regine DE BRUYCKER, stafmedewerker pers en communicatie

☎ 02/608 00 74 ✉ regine.debruycker@caritas.be

Sofie DU CAJU, stafmedewerker armoedebeleid

(vestigingsplaats Antwerpen)

☎ 03/247 88 11 ✉ coc@caritasantwerpen.be

Olga HUYLENBROECK, stafmedewerker vrijwillig engagement en armoedeproblematiek

(vestigingsplaats Gent)

☎ 09/224 37 69 ✉ olga.huylenbroeck@scarlet.be

Dominiek LOOTENS, stafmedewerker pastoraal en identiteit, CCV-regio Caritas

(vestigingsplaats Antwerpen)

☎ 03/287 35 72 ✉ dominieklootens@caritasantwerpen.be

Rosa MICHIELSEN, directiesecretaresse

☎ 02/608 00 72 ✉ rosa.michielsen@caritas.be

Tanja MILOS, secretariaatsmedewerker CCV-regio Caritas

(vestigingsplaats Heverlee)

☎ 016/38 39 94 ✉ tanja.milos.cairos@ccv.be

Anne NIVELLE, stafmedewerker solidariteit en vrijwilligerswerk

(vestigingsplaats Hasselt)

☎ 011/24 90 68 ✉ ann.nivelle@caritas.be

Hilde QUINTENS, stafmedewerker armoedeproblematiek

(vestigingsplaats Torhout)

☎ 050/74 56 22 ✉ hq.cw@skynet.be

Thijs SMEYERS, projectmedewerker armoedeproblematiek

☎ 02/608 00 79 ✉ thijs.smeyers@caritas.be

Griet TORREKENS, boekhouding en personeelszaken

(vestigingsplaats Guimardstraat, Brussel)

☎ 02/507.01.75 ✉ gt@zorgnetvlaanderen.be

Pieter VANDECASTEELE, stafmedewerker pastoraal en identiteit

☎ 02/608 00 71 ✉ pieter.vandecasteele@caritas.be

Marleen VAN MOL, secretariaatsmedewerker

(vestigingsplaats Guimardstraat, Brussel)

☎ 02/511 80 08 ✉ mvm@zorgnetvlaanderen.be

Bernadette VERBRUGGEN, stafmedewerker vrijwillig engagement en armoedeproblematiek

(vestigingsplaats Antwerpen)

☎ 03/687 35 76 ✉ administratie@caritasantwerpen.be

Greta VERVISCH, stafmedewerker vrijwillig engagement

(vestigingsplaats Torhout)

☎ 050/74 56 22 ✉ gv.cw@skynet.be

Marc SMOUT, advisor Elderly Care, vrijwilliger

☎ 0476 22 31 02 ✉ marc.smout@pandora.be

Tot de CCV-Regio Caritas behoort ook nog de vormingsorganisatie Cairos.Competent in Zorg', met volgende medewerkers (op 31.12.2012):

Annemie VANDEN BUSSCHE, coördinator

☎ 016/38 98 94 ✉ annemie.vanden.bussche.cairos@ccv.be

Lieve GABRIELS, vormingsbegeleider Vlaams-Brabant en Antwerpen

☎ 016/38 98 94 ✉ lieve.gabriels.cairos@ccv.be

Hilde MOONS, vormingsbegeleider Limburg

☎ 016/38 98 94 ✉ hilde.moons1@telenet.be

Hilde TYTGAT, vormingsbegeleider Oost-Vlaanderen

☎ 016/38 98 94 ✉ hilde.tytgat@hogent.be

Greta VERVAEKE, vormingsbegeleider West-Vlaanderen

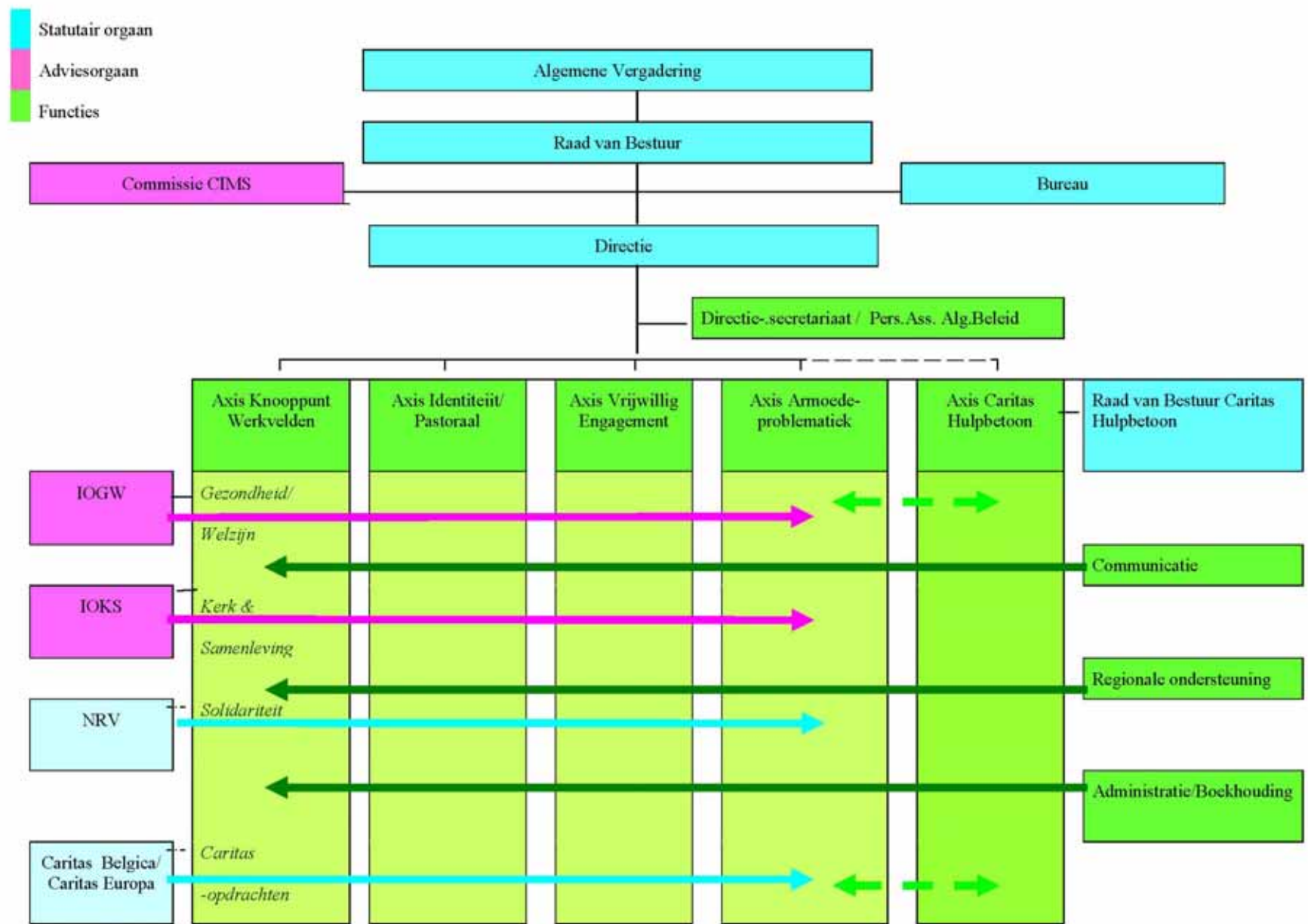
☎ 016/38 98 94 ✉ greta.vervaeke@gmail.com

OVERZICHT CARITAS - INTERSECTORALE BEHEERSINFORMATIE 2012

Nr	Datum	OMSCHRIJVING
993	10.01.2012	Pensioenbonus met 1 jaar verlengd.
994	11.01.2012	Solidariteitsbijdrage studenten: de nieuwe regeling. Sanctie bij het overschrijden van de 50 werkdagen.
955	17.01.2012	VZW-problematiek: nieuwe bedragen vanaf 01.01.2012: <ul style="list-style-type: none"> - openbaarmaking van jaarrekeningen - Bekendmaking van akten in Belgisch Staatsblad.
996	18.01.2012	Geen toepassing van herwaarderingscoëfficiënt voor brugpensioen en nachtarbeid.
997	19.01.2012	Aanpassing van 01.01.2012 van drempels voor loonbeslag en loonoverdracht.
998	20.01.2012	Loonbeslag en kinderen ten laste: gewijzigde bedragen vanaf 2012 van toegelaten inkomsten van kinderen.
999	03.02.2012	Wijzigingen brugpensioen: uitvoering regeerakkoord Di Rupo.
1000	06.02.2012	Nieuwe regels rond tijdskredietuitkeringen: regeerakkoord Di Rupo.
1001	07.02.2012	De nieuwe en definitieve regels rond pensioen en vervroegd pensioen: het regeerakkoord Di Rupo.
1002	08.02.2012	Educatief verlof: bedragen loonplafond, terugbetalingsforfait en patronale bijdrage voor schooljaar 2011-2012.
1003	09.02.2012	Sociale wetgeving: verhoging van geldboeten vanaf 01.01.2012.
1004	10.02.2012	Vrijwilligers: maximale forfaitaire kostenvergoeding vanaf 01.01.2012.
1005	13.03.2012	Verstrenging wetgeving inzake energieprestatiecertificaten voor publieke gebouwen.
1006	02.04.2012	De curatieve individuele beroepsopleiding voor langdurig werkzoekenden.
1007	29.05.2012	Veiligheid en modernisering van in bedrijf zijnde liften.
1008	13.06.2012	Collectieve arbeidsovereenkomsten (CAO) - extra vormvereiste.
1009	14.06.2012	Hoofdelijke aansprakelijkheid voor fiscale en sociale schulden – aannemer uitgebreid.

1010	15.06.2012	Dienstencheques - aantal cheques per gezin.
1011	26.06.2012	Uitbreiding betaald educatief verlof vanaf schooljaar 2012-2013.
1012	27.06.2012	Bijkomende vakantie aan het begin of bij de hervatting van de activiteit.
1013	28.06.2012	Leeftijdspiramide bij collectief ontslag.
1014	29.06.2012	Strengere sancties bij onvoldoende opleidingsinspanningen.
1015	30.06.2012	Verscherpt toezicht op prestaties van deeltijdse werknemers.
1016	04.09.2012	Ondernemingen moeten van 2013 een werkgelegenheidsplan opstellen voor 45-plussers.
1017	03.07.2012	Voortaan vier maanden ouderschapsverlof.
1018	09.07.2012	Gebruik van privé-voertuig voor beroepsdoeleinden: aanpassing kilometervergoeding vanaf 01.07.2012.
1019	16.07.2012	Thermische omgevingsfactoren.
1020	30.07.2012	Veiligheid en modernisering van in gebruik zijnde liften.
1021	06.08.2012	Brugpensioen – wijzigingen na wetten van 29 maart en K.B. van 19.06.2012.
1022	05.09.2012	Dienstencheques – erkende ondernemingen.
1023	07.09.2012	Overheid start strijd tegen de loonkloof tussen mannen en vrouwen.
1024	17.09.2012	De gemeenteraads- en provincieraadsverkiezingen van 14.10.2012 - arbeidsrechterlijk beschouwd.
1025	24.10.2012	Tijdskrediet – CAO nr 103.
1026	30.10.2012	Themaverlof: soepelere regeling bij de hospitalisatie van een zwaar ziek kind.
1027	31.10.2012	Contract Repobel.
1028	10.12.2012	Codex welzijn op het werk – nieuwe basiseisen voor arbeidsplaatsen.
1029	18.12.2012	Vervroegd pensioen vanaf 1 januari 2013.

Liefdadigheidstraat 39 – 1210 Brussel

☎ 02 608 00 72 📠 02 608 00 75

✉ post@caritas.be – www.caritas.be